

תולין פרק עשרים שבת

2

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

לא יעשה ואם עשה פסול אצל אחר (ב) אבל אהל קבע לא יעשה ואם עשה חייב חטאת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

אחרי כן נבנו נוסים תולין פרק עשרים שבת

בכל גדול פרק שביעי

שבת

קרבן העדה

בערכי

עין משפט
נר מצוה

ע"ה
א מ"י ס"א
ב ט"ז ס"ב
ג מ"י ס"ג
ד מ"י ס"ד
ה ט"ז ס"ה
ו מ"י ס"ו
ז ט"ז ס"ז
ח מ"י ס"ח
ט ט"ז ס"ט
י מ"י ס"י
יא ט"ז ס"יא
יב מ"י ס"יב
יג ט"ז ס"יג
יד מ"י ס"יד
טו ט"ז ס"טו
טז מ"י ס"טז
יז ט"ז ס"יז
יח מ"י ס"יח
יט ט"ז ס"יט
כ מ"י ס"כ

ולא פליגי. כלומר היבד דסיך למהיבדיו מאסו הו' דקושו ואולי לא פליגי וכו' פליגי במקום דלא סיך מוסו הו' : מחזיקין. בזמן שהו מחזיקין : למו נצרכה לרבי אליעזר. כלומר אל כל דר' אליעזר הוא דמחזיק כדוהי הוות דכס ומסו לדודיה כמחזיק הקיב ליה וכו' מחזיק ממי כסותו מיתתם מחזיקין : הנגור ראשי כלובסות. שהיו שון ומדין : את האספליגית. של המכה הו' ממחך : ויש במקומה כ"י חייב. דהוי כמחיק ע"מ לכתוב כ"י אחרות חלל ככותב כ"י פטור : דמ"נ אין כלל אלא אות אחת : זה חומר מוחק מכתיבה. וכן עוד חומר שהומוק ע"מ להקן חייב וכדלחמן וככותב ע"מ לקלקל וכגון שכותב ע"ג שמי אחרות והרי זה מקלקל שאין זה מוחק ע"מ לכתוב פטור : יש שהו חותב נקודה אחת וכו'. כדמפרס ואולי ריך עתידה וכו' כגון שהו שמי אחרות וריך לרי"ש והיה כתוב דלית ומוק לנקודה ועשאו רי"ש והו' משלים לכ' אחרות חייב משום כותב הרי"ש ומשום מוחק לנקודה והו' מוחק נקודה וחייב שמים : רי"ש ועשאו דלית. ומוק אחרת בנקודה אחת ועשאו דלית ומוק טרי"ש הו' כותב נקודה וחייב שמים : שהו נחמין קרשים ע"ג הארונים. ועשה הנטין. ופריך ולא לבעה היתה ואין למדין מלפי ששה : האמר ר' יוסה וכו'. כדלעיל : הלא אצרה בנין לבעה בנין. וזהו לפי הגירסא דלעיל מכיון שהנטיין הקב"ה להכניסן לארץ כמו שהיה לבעה וכדמפרס ט"ס : הלא אמרה אפי' מן הלא. כהרי מנינה קרשים לחור הארונים אינו אלא כבנין מן הלא דלחו בונה ממש הוא שכבר היה מתוקן הכל : אפי' נתון וכו'. כלומר אפי' נתן דבר א' ע"ג דבר אחר ומוחק כך הגביה אותו הוי כבנין : בנין ע"ג כלים בנין. כהרי ארנים ככלים משאר כלי המשכן היו. ודחי לה שאני אומר ארנים הואיל ומוחקים ע"ג הקרקע כשמה הנייה בקרקע הן : המנייה את בלא עושה הבנין דלכנים כלי טעו אכתי לכו היבור הוא : סבר ר' ובי אכן כלא טעו בנין. ולדידיה סיבור הכנים הוי כבנין : הכל מודים וכו' שהוא חייב. הנתון את האבן לטעו בלא אכן לכו כלום היא למהיבדיו בנין : בראש הדיומם של הבנין להסלימו חייב : למו נצרכה דבריה לרצון. דה"ע דס"ל אכן כלא טעו לכו כלום הוא הכל עווד דוכיין דנשלא הבנין כהאבן הזה בנין הוא ואפי' דעיון לא חבדו כטיע : והדין דעבד דפין והדין דעבד ספיין. כלומר אחד עושה הדפין לעשות הספינה ואחד עושה הספינה חייבין משום בונה : והסותר. דקחשיב כמחתי ובלבד לאורך שסותר ע"מ לבנות דחי לכו הכי מקלקל הוא ופטור : הגדול כלי זורה. שר זורה כעל גבו ומגדלו : יש דברים קרובים לעין מלאכה זו ואע"ג שראין רחוקים כדמפרס ואולי שהגדול כלי זורה וכו' דלארץ דכולהו מאסו בונה וכן קרובים למלאכה בונה וראין רחוקים מכונה ועוד שהן בעלמן רחוקים זה מזה שזה ר' זורה וזה נפתא ועשה כלי או עושה כלי בדפוס ואפי' רחוקים בנין זה דהוהא דכלקו מאסו כודה הוא ואינו חייב עליהן אלא אחת : א"ל לפרס רחוקים קרובים קאמר כבבא וכו' ודלחמן. ויש שכן קרובים ואע"פ ר' רחוקים כענין רהוב רהוב והשגור והמקדק טולחו נשים ועטור פסולת וקרובים לעין מלאכה אחת הן ורחוקים מלד החוב הן שלל אחד והחד חייבו כפי ענין הוא שהרי הנגור נמנה לזכ מלאכה כפ"ע וכן המקדק ואם עשהו שתייה חייב על כל א' וא' כפ"ע : והמשמר למר הייט מוקד אמר הייט כורכ כדפליגי כהא לעיל : ולמה לא תנין השגעה עושהו. דקחשיב המוליא מרשה לרצוח ולמר ל' קחשיב ננו האשעה כהרי היתה כמכשך שהיו מושיטין הקרשים וזהו לזכ : נפטי מהחוקת ר"ע והחכמים. לקאן ברוב האורק דפליגי במחתי כזורק מרה"י לרה"י ור"ע כחמשה וכל לאי חתא דכי הוי דפליגי כזורק פליגי ממי כחמישים ומכיון דלויכה הלא בונה כהשגעה דפליגי כה לא קחשיב לה הנתון כמחתי : יתר

ולא פליגי. דאף רבנן מודים בעמוד דחייב : המכבד. את הבית : המרובן. כמיוס להכריז את האבן שלא יעלה : הנוגזן. העושה גבינות : המחבן. הנוגזווד החלב עקביה ל"א מחבן עושה למיין כלי גמי ומוקן הקפוי כחוקו ומי החלב שהם כסויי עופים : ה"ג המכבד המרובן חייב משום מוכס. וה"פ מוסו לחתי לאשווי גומות : חייב משום קולר. שכל שמבדיל דבר מחימוו חייב משום קולר : למו נצרכה. דהסומח זיתים מאציהן חייב לר"א דמחייב ממי כחולב וצרודה תלוה דכס חלל לרבנן דפטורי כחולב פטרי ממי כסותם זיתים מאציהן : הנוגזווד ראשי כלובסות. שהו ראשיהן שון זה כזה : הממרת את האספליגית. מחליק החבשות על המכה : מוחק אות אחת וכו' חייב. שאין מלאכת מחיקה חסובה אלא ע"מ לכתוב והרי יש מקום לשתי אחרות : כהא אות אחת. גדולה וכו' פטור. שבקרי ממשכן היו כותבים אהת צו והאחר צו כדי לזונן כספוטריס אופן : ר' מנחם צי רבי יוסי וכו'. הא קמ"ל נאמן ח"ק. ר' מנחם בר יוסי : יש שהוא כותב נקודה אחת וחייב עליה. אע"פ שאינו אלא הגבה אות א' הואיל וזהו מיקון הספר דלסור לארס לשהות ספר שאני מונה משום אל משכן כהכלד עולה ה"ל ככתב אות אחת והשלימה לספר דחייב : הדין עבדאל. כלומר היכי דמי : היה דלית ועשאו רי"ש. וזהו הנוחה נקודה אחת : ופריך ולא לבעה הית' בנין הקרשים ואמרו יהא לא ידעו אימתי יסעו : מכיון שהבטוין הקב"ה להכניסן לארץ. ידעו שלא. יהיה הבניין לעלם. והדרל קשית לדוכתא : הדין אמרה. זאת אמרת אפילו בנין לשטה הוא בנין וחייב עליה : הדין אמרה. וס"מ בנין מן הלא שמים בנין שהרי העונות הקרשים לאו בנין ממש הוי : הדין אמרה וס"מ אפי' נתן הבנין ע"ג ד"ח ולא ע"ג הקרקע ממש הוי בנין : הדין אמרה. וס"מ ממי דבנין ע"ג הכלים הוי בנין דקס"ד דאדנים ככלים חסובין : ומשני אדנים בקרקע הן. וליכא למפשט מנייה שום דבר לא מן הלא ולא ע"ג דבר אחר ולא ע"ג כלים ל"א הכלים לחוד קאי דליכא למפשט מנייה : הנוהן את הטיע חייב. חלל הנוהן את האבן פטור : דיומם. שורת אבני חומה : למו נצרכה. לא לריבין להא דבנאי שיישר את האבן בראש הדיומם שהוא חייב אלא לרבנן חלל לר' יוסי אפי' נתן את האבן בראך חייב : והדין דעבד דפין. והלא דעושה דפין ע"ג הקורות או שפושא כופי הבית חייב משום בונה : ובלבד לאורך. הוא דחייב אכותר והיינו כסות ע"מ לבנות : הגדול כלי זורי. כלים העושים

4

מסורת הש"ס

מס ק"פ

מס ק"פ

מס ק"פ

מס ק"פ

מלוי דקל שהפטר להחריך אוקן ולהגדילן חייב משום בונה : דברים. כענין האבות מלאכות שהן קרובים למלאכה אחת ורחוקים מחייב על כל אחת משום מלאכה אחת וכן כהיפך רחוקים וקרובים : כולוהן משום בונה. ואע"ג דאין בנין כללים דוקא כללים שמהפסקו להחזיקן חלל לעשותן כהחלל יש בנין : ה"ג הנגור והאורה והמקדק. כולוהן וכו'. ול"ג משמר דהא משמר או חולדה עורר או חלודה עורר הוא כדאמרינו לילי דהיבור : ויבור לאמר לא ממי ראשוני מרה"י לרה"י ובה"ר דאחיו דנומייד דלהלוח דהוד יתר

לחמוז יושאמי
פ"ג ה"ג

ט דא עיין מ"א. מוספות נלה ל"ג א' ד"ה מלמטה, יע"ש. עיין ט"ז [אות] מ': י בשבת. עיין מ"א. מגיד משנה פרק כ"ז הלכה כ"ט, משמע לרש"י [שנת קמ, ה ד"ה עלית] ור"ש [שם פ"כ סימן ב] שרי אף לכתלה, וכבר כתבנו נט"ו [אות] מ' כי יש לומר כהאי גוונא כולי עלמא מודים, ולא פליגי אלא כי כילה קביע הוה, יע"ש. ועיין סעיף י"א כילה חמיס מתקנת לך: **יא עשיית**. עיין מ"א. כש"ע משמע כטור [עמוד שט] מטעם אהל, עיין ט"ז אות ט' מה שכתבנו בזה דלהמחר לתלות בלא כלי שרי, ולהר"מ אסור:

ה) אצל עיין ט"ז. לשיטתיה באות הקדום דכל שאין צריך לאויר שתחיתו בשתי מחיצות אין אסור, כי אם בארבע מחיצות, וכבסעיף ד': **(ו) מותר**. עיין ט"ז. באות ד' שתי מחיצות ואין צריך לאויר שתחיתו שרי, אבל ארבעה ספרים ועליהם ספר יש לומר דאסור. ואפשר במקום הספרים אין דרך להשתמש שם, גם אין דומה לתיבה מחוברת. ובאליה רבה (ך) [ס"ק ו] היקל אף בארבע מחיצות כל שאין צריך לאויר שתחיתו, יע"ש. ומה שכתב הט"ז דאם אינו צריך ללמוד הוה כזיון הספרים, עיין סימן קנ"ד במ"א אות י"ד מתיר קצת, ואם מונחים כבר מותר אף לט"ז יו"ד [סימן] רפ"ב אות י"ג.

וספר גפ"ת ופוסקים על תניך אסור, כמבואר שם, יע"ש: **(ז) הוא"ל**. עיין ט"ז. דעל השולחן מונח שם ואין חלל ביניהם, תו לא הוה כעושה אהל ומחיצות יחד. ועיין אות ח', ואי"ה שם יבואר. ויש מניחין מפה אחת מבעוד יום והשויה בשבת י"א. והנה מנעירין מפה מעל השולחן ומגביהים, יש לומר דהוה אהל עראי, ומאי שנא מפרכת סעיף י"ב, ויש לומר התם עושה אהל ומחיצה ביחד. ואי"ה באות ח"י במ"א יבואר עוד, וכאן אין להאריך: **(ח) כל**. עיין ט"ז. עיין [סימן] ש"א סעיף מ"ם ולקמן אות י"א. והיתרא דברייטל שאין מכוין לצל, משום הכי שרי בלא מחיצות, הא מכוין לצל אהל לחוד אסור. ועיין אות ד' מזה, יע"ש. אמר הכותב, באות א' כתבנו קצת מדיני אהלים, וכאן עוד רגע אדבר. דע, דאהל קבוע חייב חטאת, ואהל עראי פטור אבל אסור, גמרא שבת קל"ח א' מנקיש אביי חומרא מתניתא, ובר"ם [שבת] פרק כ"ב הלכה כ"ז כ"ח כ"ט ל' ל"א, יע"ש. ומהו אהל קבוע ואהל עראי, הנה אם מניח סדן על ארבעה קונטרסין וקורשר שם, או בלא קשירה, שיחיה שם לזמן מרובה, זה הוה אהל קבוע וחייב חטאת, והיינו כל שיש בו רוחב טפח עליו טפח. ואף תוספת אהל קבוע חייב חטאת, ואף מחיצה מהצד קבוע אפשר טפח על טפח חייב, ועיין סימן שי"ג במ"א אות י"ז עיין וכן [ס"ק] א'. אבל אם אין קבוע, רק לזמן מועט, הוה אהל עראי ואסור מדרבנן, ותוספת אהל עראי שרי מדרבנן. ואמנם אהל קבוע פחות מטפח יש לומר לכולי עלמא, ר"ל בין הרייף [שבת נו, ב] ור"מ [שם הלכה כט] והרא"ש בקל"ח א' [שם פ"כ סימן ב] מודים דפטור אבל אסור, דהוה חצי שיעור דעל כל פנים מדרבנן אסור. ואהל עראי בפחות מטפח יש לומר כולי עלמא מודים דשרי, דבדרבנן לא גזרו כולי האי. והיינו אם נאמר חצי שיעור בשבת מדרבנן אסור, לא מן התורה, הוה גזירה לגזירה, ושאינו בשר עוף כחלב וכדומה דאף חצי שיעור אסור אטו חצי שיעור בשר בהמה, כרבי יוחנן לגבי ריש לקיש [יומא עג, ב]. ואם נאמר חצי שיעור בשבת גם כן מן התורה אסור, נאמר באהל עראי דרק נראה כבנין, כל פחות מטפח לא נראה. והיא אסורה. ולא אסורה. [סימן] ש"א סעיף מ"ג, ומהרא"ש שבת קל"ח ב', טפח דוקא, הא פחות שרי לכתחלה. ואם שהר"מ ז"ל [שם] פרק כ"ב הלכה ל"א לא הזכיר טפח, הרי הרייף [שם] והמתבר בסמין ש"א הזכירו טפח. ופליגי הרייף ור"מ עם הרא"ש בפירושא דכילה, דרייף [שם] ור"מ [שם הלכה ל] סוברים כילה הוה אהל קבוע לזמן רב, וכילה פטור אבל אסור באין טפח, אבל הרא"ש [שם] ורש"י [שם ע"א ד"ה טליה] סוברים כילה הוה אהל עראי, לא קבוע, ואף שיש טפח לכתחלה אסור, הא אין טפח אף לכתחלה מותר באהל עראי, וכילת חתנים לרייף קיל משאר כילה, דמתקנת לכן הוה עראי, מה שאין כן שאר כילה, ועיין ר"ן שם נו, ב' ד"ה טליה [וברא"ש, ואי"ה במ"א אות יו"ד יבואר עוד אי"ה]. ועיין לבוש סעיף ט"ו כל אהל שיש בגגו טפח אהל קבוע, וכל שאינ טפח אהל עראי. הוסיף גג טפח, קבוע. והמתבר לא הזכיר זה, רק העתיק לשון הר"מ ז"ל פרק כ"ב הלכה כ"ט. ומסתימא הלבוש משמע דגג טפח ואין טפח תליא מלתא. ואינו כן, כי באהל קבוע או בטפח חייב, ואין טפח מקרי עראי, אבל באין קבוע אף טפח פטור אבל אסור כדאמרן, וי"ל, וצ"ע. ולפרוש וילון לפני המטה בשבת לתשמיש המטה בפניו או ספרים, אם דק וגרוא מתוכו אסור, ואם עב הוה כסיו. כיצד יעשה, ניח הישן שם וגם החדש, דהוה תוספת אהל. ובמ"א [אות] ג' כתבנו דצריך קשירה למטה, ולא ראינו מי שעושה כן, וצ"ע * **(ט) עשיית**. עיין ט"ז. עיין טור [עמוד שט] הטעם אהל עראי. ועיין לבוש [סעיף ח] אע"ג כן שאין מכוין לאהל שרי בלא עשיית מחיצות, כאן שנוטל כלי ונותן המשמרת עליה הוה עשיית אהל ומחיצות ביחד. אבל הר"מ ז"ל פרק כ"ב מהלכות שבת הלכה י"ז שמה יבא לשמר, וכפסטה דגמרא [שבת] קל"ח א' שלא יעשה כדרך שעושה בחול, וא"כ אפילו בסיכתא אסור. ועיין מ"א אות י"א, ואי"ה שם יבואר עוד:

מחצית השקל

משנה כתב דבאינו מכוין לעשות כלי אע"ג דהוי פסיק רישיה שרי אפילו לרבי יודא, וכיון דרש"י ליה ליה סברת התוספות ועל כרחך לא אתי כרבי שמעון, אם איתא דסבירא ליה בהמגיד משנה, גם אי איתא כרבי יודא תיקשי כיון דאינו מכוין לאהל גם רבי יהודה מודה לדעת מגיד משנה, אם לא שנאמר דבוה חולק רש"י על מגיד משנה אלא סבירא ליה דלרבי יהודה אסור, או יש לתלק בין כלי לאהל ובאהל דוקא פליגי רבי יהודה, ודוחק: **(פ) י' בשבת פטור**. אצל אסור [הרי"ן ומגיד משנה] לדעת בר, ר"ל. והרי"ן ומגיד משנה [שבת כב, כט] פירשו כן דעת הרייף והרמב"ם: עיין סעיף י"א. ר"ל, והרא"ש [שבת פ"כ סימן ב] סבירא ליה דכמו בסעיף י"א בכלת חתנים אם אין בגגו טפח ולא בסמוך משלשה טפחים לגגו טפח מותר לכתחלה, הוא הדין בכל אהל עראי משופע, וכן בטליה כפולה בסעיף י' מותר לכתחלה, דהא הם יותר אהל עראי מכילת חתנים. אבל הרייף סבירא ליה דוקא בכלת חתנים מותר כהאי גוונא לכתחלה, וכמו שכתב הטעם סעיף י"א הואיל שהיא מתוקנת לכך, ע"ש, מה שאין כן כאן ובטלית כפולה: **(פ) י' עשיית אהל כו'**. דע, דברוש פרק תולין [שבת] דף קל"ז ע"ב רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב כו' וחכמים אומרים

(ט) פ' ז' לא יסדר כו'. ואף על גב דרבר שאין מתכוין כו'. לאפוקי מודע רש"י שכתב בביצה דף ל"ג ע"א, דאיתא שם להאי סוגיא, וכתב רש"י וי"ה הלכא [היינו דוקא לרבי יודא דסבירא ליה דבר שאינו מתכוין אסור, אבל לדין דקיימא לן כרבי שמעון דדבר שאינו מתכוין מותר, אפילו מלמטה למעלה, והתוספות תולקים וסבירא להו דאפילו רבי שמעון מודה כהאי גוונא דאסור, וכמו שכתב מ"א. אלא דבספר תוספת שבת [ס"ק ט] הביא בשם עולת שבת שהקשה בסמין תק"ב [ס"ק ב] תיפק ליה דהוי פסיק רישיה ומ"א בסמין שרי"ד [ס"ק ה] הוכיח דלא כתרומת הדרשן [סימן טו] דפסיק רישיה אסור אפילו באיסור דרבנן, ותיריך בספר תוספת שבת דסבירא ליה כמו שכתב המגיד משנה [שבת יב, ב] הובא במ"א סימן שרי"ח ס"ק ל"ו לענין תיקון כלי דאם אינו מתכוין לעשות כלי אע"ג דהוי פסיק רישיה שרי, כיון דאינו מתכוין לעשות כלי לא מיקרי כלי כלל, והוה הדין דיש לומר כן לענין אהל, עכ"ל. ולענין עדיין לא העלה מזור לדברי רש"י שכתב דאלא סוגיא דוקא לרבי יהודה דסבירא ליה דבר שאינו מתכוין אסור, ותיקשי הא בפסיק רישיה מודה רבי שמעון, ולרש"י ליכא לימיר כמו שכתב בספר תוספת שבת דסבירא ליה כמו שכתב המגיד משנה, דהא המגיד

לבושי שרד

מותר לכתלה. והמתבר פסק כרייף ורמב"ם: **(ג) מ"ו סקיה והמטפה נעשית** ד' גג. הוא גני כילת חמיס, עיין במגיל"ס ס"ק י"ז: **(ג) שם סקיה חלץ הבל**. פירש רש"י [שנת קמ, ה ד"ה תולין] הונא כני" [עמוד שט ד"ה הממרח]. ולפי זה לתלות בלא כלי מותר. אבל הרמב"ם הונא כני"ס [ס"ק י"א] ממרש אפילו בלא כלי, דגויינין שלא יבא למחר, וזה אסור כמבואר בסמין שרי"ח סעיף ט' וזה שמסיים

(מ) מ"ו סקיה צריך דומר דהכא נמי. היינו על פי דבריו נס"ק הקודם דכמה נעלמה חין איסור אלא אם כן נריך לאויר: **(נ) שם סקיה שמונה על השלחן**. שאין שם מלל ציוו למולמן, ועיין נט"ו ס"ק שאמר זה: **(ו) שריע ס"ה אודה** עראי, לומר, אפילו עשאו לקבוע לא מיקרי אלא אהל עראי: **(ז) מגיד סקיה** לדעת הרייף. מה שאין כן לדעת הרא"ש [שנת פ"כ סימן ב] ועוד [עמוד שט]

אוצר מפרשים

ודוחק. ותו קשה לשיטת הרמב"ם מאי פריך בגמרא דף קל"ז [ע"פ] לרבי אליעזר השתא [אנן] סופי על אהל עראי אסור, לכתחילה מבעיא, הא הכא לאו אהל הוא, וישנוע דבריו משהו מוטב ע"ל רבי אליעזר מרב דמיתר ליה, וכל ר"ל זה

1 (מ"א ס"ק יא) שלא יבא לשמר אצל. כצ"ל. ונ"ב, לכאורה האריך בחנם, כי בהרמב"ם לא נזכר עשיית האהל, כי אם שמה יבוא לשמר, והשו"ע חפס לשון זה, וזהו שכתב הרמב"ם וישנוע דבריו משהו מוטב ע"ל רבי אליעזר מרב דמיתר ליה, וכל ר"ל זה

*הצורה פרייזמאן
מפה שלחן ערוך גמרא
מכוין ירושלים*

6

הלכות שבת שמו

רסא

שהוא עושה בחול משום זלוול שבת אבל מותר לתלותה ולמותחה כדי ליתן בה פירות או שאר דברים או אפילו כדי לסנן בה יין ומים צלולים שמותר לסננם בשבת ואין כאן זלוול שבת כלל:

טו אהל משופע אם יש בראשו גג רחב טפח ביושר או אפילו אין בראשו טפח אלא יש בפחות מג' טפחים סמוך לראשו רחב טפח שכל פחות מג' טפחים הוא כלבוד והרי זה כאילו יש בראשו גג רחב טפח הרי זה אוהל קבוע אם הוא עשוי להתקיים והנוטה אותו בשבת חייב משום בונה והמפרקו חייב משום סותר כמו סותר בנין גמור אבל אם אין בראשו גג טפח ולא בפחות מג' טפחים סמוך לראשו רוחב טפח הרי זה אוהל עראי והעושה אותו בתחלה בשבת פטור אבל אסור מדברי סופרים בין לנטותו בין לפרקו אפילו אינו עשוי לקיום כלל:

טז כיצד טלית כפולה שכופלין אותה על המוט דהיינו שחציה תלויה על המוט מכאן וחציה מכאן וב' קצוותיה מגיעין לארץ ונכנס וישן שם בצל בין ב' קצוותיה אסור לתלותה בתחלה בשבת אע"פ שאין לה גג טפח ולא בפחות מג' סמוך לראשה רחב טפח ואם היתה כרוכה על המוט מבעוד יום ויש בקצוותיה חוטין תלויין שמושכין אותה בהם על המוט לפורסה לכאן ולכאן מותר למשכה בהם בשבת מפני שחוטין אלו כיון שהם תלויים בה מבעוד יום כדי למשכה בהם לפורסה הרי הם מועילים כמו אם היתה פרוסה רחב טפח מבעוד יום שאז אינו עושה בשבת אלא תוספת אהל עראי ומותר ג"כ לפורקה מעל המוט שכל אהל שמותר לנטותו ואין בו משום בנין אין בו ג"כ משום סתירה ומותר לפרקו חוץ מכשמוסיף על אהל טפח העשוי מבעוד יום שאינו מותר אלא לסתור את התוספת אבל לא את האהל העשוי מאתמול ואעפ"כ מותר כאן לפרק הטלית מעל המוט מפני שכאן לא היה אהל טפח ממש מבעוד יום אלא שהחוטין מועילין כמו רוחב טפח:

יז במה דברים אמורים כשאין לה גג טפח ולא בפחות משלשה סמוך לראשה רוחב טפח אבל אם יש לה גג טפח או בפחות משלשה סמוך לראשה רוחב טפח שזהו אהל קבוע אין החוטין מועילין כלום שאפילו להוסיף על אהל קבע אסור ואף אם טלית זו אין עשויה להתקיים כאן שדעתו לפורקה אעפ"כ כיון שהיא נטויה בדרך נטיית אהל קבוע לא הקילו בה חכמים כלום שמא ימלך עליה שתהא קבועה כך כמו שהיא נטויה ונמצא שהוסיף אהל קבוע ולא הקילו להוסיף על אהל עראי אלא כשהוא בענין שאין דרך כלל לקבעו כך כמו שהוא נטוי כגון פרישת מחצלת על גבי קונדיסין או על הספינה כמ"ש למעלה (סעיף ז') שאין דרך כלל לקבוע המחצלת שם כך כמו שהיא פרוסה בשבת וכן כל כיוצא בזה:

יח כילת חתנים שאין בגגה טפח ולא בפחות מג' סמוך לגגה טפח הואיל והיא מתוקנת לכך מותר לנטותה ומותר לפרקה בשבת והוא שלא תהא משולשלת למטה מן המטה טפח מפני שהכילה עשויה להגן מן החמה או מדבר אחר ויש שם אהל עליה אלא שאין לה גג וכיון שהיא משולשלת למטה מן המטה הרי המטה נעשית גג לקיר טפח שסביב המטה ואע"פ שהמטה אינה עשויה להגן ואין שם אהל עליה מכל מקום כיון שיש שם אהל על קיר טפח זה שהוא מכלל הכילה העשויה להגן הרי יש כאן אהל עם גג אבל מטה שאין עליה כילה אע"פ שהסדין הפרוס עליה יורד ממנה טפח למטה מן המטה מכל צדדיה אין בכך כלום שאף שהמטה נעשית גג לקיר טפח זה הרי אין כאן שם אהל כלל לא על טפח זה ולא על המטה ומטעם זה מותר לפרוס מפה על השלחן בתחלה בשבת אף אם היא יורדת למטה מן השלחן טפח מכל צדדיו:

יט בגד ששוטחין על פי החבית לכסותה לא ישטחנו על פני כולה משום אהל אלא יניח מקצת פיה מגולה והוא שהחבית אינה מלאה לגמרי אלא היא חסירה טפח שאז כששוטח הבגד על פני כולה הרי זה כעושה אהל על חלל טפח אבל אם אינה חסרה טפח אין בה משום אהל שכל אהל שאין לו חלל טפח אינו קרוי אהל כלל אבל

כשיש

ש בו
בכך
רי זה
מטה
גליהם
גליהם
אח"כ

חבל
כר או
כסותר
לפרוס

לה ד'
מותר
עליה
מפני

תחתיו
לארץ

תחתיה
דומה
מותר

ל ואין
הוא
יין לה
וכיוצא
ד כמו

תחתיו
מבעוד
פרקים
והעור

לעשיית
אלא
בכותל

עשיית
וף על
כדרך
זוא

ש"י רוב - כח הגמ' א

512 ובער

7

סימן ל

בע"ה פראג ח"י שבט תקמ"ג ללונדן:

השובה ארי דבי עליאי גבר בנורין. דבריו מאירין קיימן ושרירין. ה"ה כבוד אהובי א"נ ירדי האלוף התורני הקצין מלא רצון הנגיד השר ופספר כבוד שמו מוד' ליב והקן:

76

על דבר נשיאת הפאראסאל [מטריה] בשבת והוא כלי העשוי להגן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והאדם נושא על ראשו והוא מאהיל על ראשו והוא עשוי שיש לו בית יד וקרסים ולולאות לפתחו ולמותחו ולסגרו כרצונו. ומעלתו כתב מכתב לחכם אחד לשאלו למה אינו מוחזק בכניו ביתו שיוצאים בשבת עם האוהל על ראשם, והחכם השיב לו טעמים להתיר. ומעלתו חזר והשיב לו לסתור טעמי ההיתר ההם ועתה ביקש מעלתו ממני לתורת דעתי בזה והנני משיב לו.

ויען שאותו החכם המתיר אינני מכיר כי מעלתו העלים ממני שמו ושם עירו רק כתב חכם אחד מעבר לים. אך יהיה החכם ההוא מי שיהיה אני לא אשא פנים ואף כי מתוך דבריו של החכם ניכר דגברא רבה הוא ודבריו המה דברי תורה ודברי טעם לשבת אך אעפ"כ לדינא אינני מסכים עמו רק עם מעלתו שהאמת אחר. ושרוש דברי החכם נשען על שני טעמים להיתר:

הא' על זה שאמרו בשבת דף קל"ח ע"ב האי סינא שרי והא אתמר סינא אסור ל"ק הא דאית ביה טפח וכו' אלא מעתה שרבי בגלימא טפח ה"נ שמחייב אלא (ו) היא גידסת רש"י ל"ק הא דמיהדק וכו'. רש"י ד"ה אלא טעמא לאו משום אוהל הוא אלא משום שלא יגביהנו הרוח וכו'. והקשה החכם הנ"ל היא גופא קשיא למה לא יהיה בו איסור אוהל ומ"ט דרש"י בזה איז הואיל ואינו מגין על שום דבר רק על האדם הנושא ואינו קבוע במקום אחד רק הולך בו ממקום למקום אינו חשוב אוהל, והביא ראיה מטומאת אוהל ששינוי בפ"ה דאהלות משנה ה' ואלו לא מביאין ולא חוצצין עוף הפורח וטלית המנפנפת והספינה שהיא שטה על פני המים כי אוהל שאינו רק בדרך הילוך לא שמה אוהל:

והטעם השני דלא גרע הפאראסאל שיש בו קרסים ולולאות לפתחו ולסגרו מטלית כפולה במס' שבת דף קל"ח ע"א שאם כך עליה חוט או משיחה מותר לנטותה לכתחלה. ולתירוץ הב' של התוס' שם בד"ה כך

עליה מיירי אפילו לא שייך בה טפח וכן פסק הרא"ש וגם הרשב"א בשבוע שיטות תירץ כן. ואע"פ שבש"ע סימן שט"ו סעיף י"ד העתיק רק לשון הרמב"ם בלי הכרעה אעפ"כ פאראסאל הנ"ל קיל טפי שאינו קבוע במקום אחד ולכן הוא מותר, והביא גם דברי הרמב"ם בפרק כ"ב הלכה ל"א שכתב ואם הוציא מן הכנד סביב לראשו או כנגד פניו כמו אוהל והיה מהודק על ראשו והיה השפה שהוציא קשה ביותר כמו גג אסור מפני שעושה אוהל עראי. ודקדק החכם הנ"ל מה שכתב הרמב"ם והיה מהודק על ראשו לומר כיון שאינו עשוי אלא להלוך בו אם אינו קבוע על ראשו לא שייך בו איסור אוהל ע"כ דברי החכם. ועישה זו נחתומה מעיד עליה שהחכם הנ"ל בעצמו כתב על קצת ראיות שלו שיודע שיש לפקפק בו קצת אבל באיסור דרבנן כזה אין להחמיר, וכבוד מעלתו הרמה השיב על דברי ראיות החכם הנ"ל חשובות נכונות:

והגדה אמינא ליה איזי שזה איזה שנים שהובא כלי הנ"ל לקהלתנו והורגלו בו רבים ומתוך כך התחילו להקל בו גם בשבת ומחיתי בהם ודרשתי באותו פעם בבה"כ שהוא איסור גמור ואמרתי שאפילו חוששני לאיסור סקילה ומאז ועד עתה אני מוחזק בקהלתנו ורוב העם נזהרים. וכעת נבדקה ראיות החכם הזה.

מ"ה שהביא מדברי רש"י כסינא יפה השיב מעלתו שטעם רש"י כיון שאינו מכוין לאוהל הוא דבר שאינו מתכוין א' וגם לא מקרי פסיק רישא שאם אינו צריך לאויר שתחתיו אינו נחשב אוהל ואם אין שם שמש ולא גשם אפילו אח"כ יבוא גשם או שמש לא עביד מידי ובשעה שלכשו לא נתכוין לאוהל או דסובר רש"י דסתם סינא אינו קשה יותר מגלימא וגם מה שאמרו בגמ' מיהדק לא משמע קשה ולכן אין בו משום אוהל רק אם לא מיהדק חיישינן שישליכנו הרוח ויטלטלנו ד' אמות בזה"ר. או טעמיה דרש"י כיון שאין בו שיפוע למטה א"כ לא מיחשב אוהל דאוהל בעי גם מחיצת טפח א' כמו גבי טומאה טפח ע"ט ברום טפח אבל שיהיה גבוה י"ט ודאי לא בעינן לענין חיוב אוהל בשבת כמפורש בחוספות דף קל"ח ע"ב בד"ה שאין בשיפוע וכו' דלא כהריטב"א בסוף עירובין שכתב בשם חכמי הצרפתים להיפוך.

באופן שמדברי רש"י אין הכרע כלל והתוס' ודאי שפירשו משום אוהל והוא גרסת ר"ח שדבריו דברי קבלה וכן הרמב"ם בפ"י כ"ב הלכה ל"א. והרשב"א אף שבמסכת שבת העלה העלה כרש"י הלא בעירובין הכריע

הגהות הגאונים

א) נ"ב דבריו לא מתוורין וכי פסיקא מלחא דכל לובשי סינא אינם מחכונים כסינא שישא נגד הפנים והשכל שופט דחלת עשיית סינא כהתפשטות נגד פניו טפח הוא כדי להגין בעת הצורך מחוס וכדומה. וכבר כתב בשו"ת פ"י הלך אר"ה ט"ז בשם גדול קדמון אחיו של הש"ך דמשמעות לשון הרי"ף והערות שתחלת עשותם בתמונה זו הוא כדי להציל הלובשין שלא יכהו שרב ושמש. עוד יפלא שע"כ הלובש סינא בעת החום או גשם מהיכא חיתו לא יהיה מתכוין על הגנת האוהל אשר מחפשת נגד פניו. (הגהות רכ"ט)

ב) נ"ב ז"א דמהיכא חיתו נאמר שרש"י חשב היפך הנודע בחוש לר"ה ורמב"ם שיש סינא שהתפשטות מן הסינא הוא חזק וקשה ורש"י בעצמו מפרש סינא של לבד וססם לבד קשה הוא. ומדברי המג"א כס"י שא"י ס"ק נ"א מבואר דלכך הוי סינא כאוהל אף שאין בו מחיצה כיון שעיקר כונתו לעשות אוהל להיות לצל יעו"ש. ולפ"ד המחבר הוי מצי הגמ' לשנויי דהא דאתמר סינא אסור אתיא כמ"ד דבר שא"י אסור. (הגהות רכ"ט)

ג) נ"ב באמת שדעת ר"ה והתוס' בשבת קל"ה ע"א ד"ה כסא טרסקל ובביצה ל"ג ע"ב ד"ה מלמטה דאין גג אוהל בלא מחיצות. והרשב"א בשבת דף קל"ה מדחה אותם מהא גמור שמינחים עלי קנודסים שאינם מחיצות. וברש"י שבת קכ"ה ע"ב ד"ה שאין עושים כ' כוהל שאין עושין אוהל עראי לפרוס מחצלת על ד' מחיצות או על ד' קנודסים להיות כל ע"כ. ובגי גוד מפרש רש"י ג"כ שפיו מתוח ע"ג יתדות והרות עובר מתחתיו יעו"ש בהרשב"א. הרי דרש"י לא אויל בשיטת ר"ה והוס' הנ"ל אלא כדעת הרשב"א דגג בלא מחיצות מקרי אהל כשצורך לאויר או צל שתחתיו ולכאורה ה"ה כסינא שהעיקר להגין בצלו על הפנים שתחתיו. (הגהות רכ"ט)

ע"ג נ"ל ג' ג' א"ה סי' ז
כיון חוצא סט"ג - נ"כ

כתב על דבר זה שאפילו וב דליכא ז דשבות יה שאולי במכס יש אולי יש זשני כתב ברי שלא יבנ וכמו כן אלא זות וא"כ לא חילקו זורה ובין זינו ואמר זוא היתר זין שהוא בקיבולת על שבות האי לא י. במשנה ה. שכתב דאורייתא ה. עצמו ים שהוא מר לנכרי שבות לא ה. למלך שהמציא תה. אומר שהאמירה שיחשדו דהוה לא כל ימות או בעת הזה לפי שהתנות הנכרי ואו ת. ליומא ל אלף או דו. בחנות לסייע לו צרתי:

כ"ח כמ"ש הרב המגיד שם בשמו וגם זה שהכריע במס' שבת כרש"י אין ראיה על הדין רק על הפירוש כמבואר בדבריו שם שהוכיח מולא קאמר הכא מיהדק וכו' ועכ"פ לדינא מודה לדברי ר"ח שהרי במס' עירובין כתב כן וא"כ לאיסור שוים כל הנהו רבוותא וגם הרא"ש הביא דעת ר"ח באחרונה וכן הטור בסימן ש"א הביא דעת התוס' באחרונה והש"ע שם סעיף מ' ג"כ החליט הטעם משום אוהל. וכבר כתבתי שגם מדברי רש"י אין ראיה לסתור הדין ולא נחלק רק על הפירוש בגמרא וגם רש"י מודה שאם יש לו כעין מחיצה ג"כ או אם כוונתו לאוהל שייך בו איסור אוהל והרי פאראסאל כולוהו איתנהו ביה שיש סמוך לשלשה מגגו יותר מרוחב טפח ויש לו דפנות כי השיפוע למטה שהולך באורך כמה טפחים המה דפנות ולא תחשוב כאן שהולך בשיפוע ואנו חושבין עליונו של השיפוע לגג אין נחשוב יתר השיפוע לדפנות דודאי כן הוא ומירי דהוה אסוכה העשויה כמין צרף דעד גובה עשרה מיחשב השיפוע לדפנות ומשם ולמעלה מיחשב סכך ואוהל ואם יש בגגה טפח או תוך ג' טפחים סמוך לגגה ורוחב טפח כשירה בין לר"א ובין לרבנן ועיין מגן אברהם סימן תרל"א ס"ק ט'. וא"כ לא ידעתי על מה סמך החכם המתיר בזה.

ומה שכתב שהרמב"ם הצריך שיהיה מהודק על ראשו ג"כ לא ידעתי מה הועיל בזה. הלא גם זה הפאראסאל מחזיק בידו על ראשו והרי הוא מהודק על ראשו. ועוד כי נלענ"ד טעם הרמב"ם בזה שאם אינו מהודק על ראשו הרוח מפילו מראשו ואין נחשב אפילו אוהל עראי אבל זה פאראסאל בכל מקום שהוא אוהל חזק הוא כשמעמידו: ומה שכתב כיון שהולך בו ממקום למקום אינו נחשב אוהל. מלבד שכבר דבריו בטלים מדין סינא הנ"ל שהרי ג"כ הולך בו ממקום למקום והרי כל הני רבוותא אסורוהו משום אוהל אלא דבלא"ה לא ידעתי לכיון דבריו וראיותיו. כי מה שהביא מטלית המנופפת וספינה השטה אין הנדון דומה כי טלית המנופפת אין לה סמיכה בשום דבר ואין לה שום קיום רק הרוח מעמידה באויר וספינה השטה ועוף הפורח שם הפירוש שלא נחשבו אוהל שמאהיל על דבר זה שהרי התעפי עליו ענין ואינו מאהיל על דבר זה ולא חוצץ נגד זה לכך אינו מביא ואינו חוצץ אבל לא שלא נחשבו אהל כי בודאי הם אוהל אבל אינם על דבר זה אבל לענין שבת הרי עשה אוהל ובכ"מ שהוא

אוהל הוא. ועוד דמה בכך שהאדם הולך בו ממקום למקום הרי אף על פי כן בכל מקום מאהיל על ראשו וכשאוהל עם מה שתחתיו הולך ממקום למקום אפילו לענין טומאת המת אוהל הוא. וראיה לדבר שהרי שם באהלות באותה משנה ר' יוסי אומר הבית שבספינה אינו מביא את הטומאה. כתב הר"ש אי כללים שבתוך הבית דבר תימה מאי טעמא דרבי יוסי שאינו מביא את הטומאה. ויש לפרש שהבית בראש ספינה ומאהיל על הכלים שבספינה ועל מת שבים בשעה שמהלכת הרי שאם המת וגם הכלים בבית זה ליכא שום הוה אמינא שלא יטמא באוהל. ח

ויוותר היה לו להחכם הוה להביא אוהל זרוק דק"ל דלאו שמייה אוהל אם החכם הוה מדמה שבת לטומאה. אבל גם בזה אין שום חיווק לדבריו. חדא דאוהל זרוק דלאו שמייה אוהל להיות חוצץ בפני הטומאה להגין על אדם שכתוכו מטומאה שחוצה לו אבל הא ודאי שאם כזית מן המת נתון כשירה תיבה ומגדל ויש כלים באותה שירה או תיבה או מגדל וכי יש שום הוה אמינא שלא נטמאו הכלים באוהל הא ודאי שנטמאו וא"כ אוהל הוא אלא דלענין חציצה לאו שמייה אוהל וא"כ מה ענין זה להלכות שבת. ועוד דלענין חציצה עצמה כשהוא ע"ג אדם או על גב בהמה מיחשב אוהל וכמ"ש החוספות בעירובין דף ל"א ע"א בד"ה ומר סבר וגם הרמב"ם ע"כ סובר כדברי התוס' דאוהל זרוק ע"ג אדם ובהמה הואיל והאדם והבהמה עצמם דחמנא קראם אוהל אף שהם כמו אוהל זרוק הה"ד לדלתות שעל גבם גם הדלתות מיחשבי אוהל שהרי הרמב"ם פסק בפ"א מטומאת המת הלכה א' דאוהל זרוק לא שמייה אוהל ופסק בפ"ב מפרה הלכה ז' שדלתות היו מניחים ע"ג השוורים. ואף שהתוס' שם בעירובין לא כתבו זה רק בשוורים אבל לא באדם היינו משום שכיון שהאדם מקבל טומאה אינו יכול לחוץ בפני הטומאה דאל"כ מאי אולמא דשוורים מאדם אורכה מה דשוורים עצמם הם אוהל היינו מקרא דעור ובשר וגו' ועצמות וגידים חסוכני והאי קרא באדם כתיב וכמ"ש התוס' במס' סוכה דף כ"א ע"ב. ואף שכתב התוס' י"ט שם בפ"ב דפרה משנה ב' דלפמ"ש בפ"ו דאהלות לשטת הרמב"ם נסתר ראיות התוס' בזה יע"ש בתוס' י"ט אין זה ענין לסתור מה שכתבתי דמה בכך שאין ראיה דהך מתניתין דנדבך סברה דאוהל זרוק לא שמייה אוהל! אבל עכ"פ הרמב"ם פסק בהדיא בפ"א

הגהות הגאונים

[ד] ג"כ ד"א מדכתב הרמב"ם מהודק בראשו יש ללמוד שדעתו שאין שם אוהל על המחפשט אם אינו מהודק בקצהו לאיהו בנין או גוף. דכשאינו מהודק דומה לנושא בידו חתיכות קרש וכדומה שבכ"מ שהוא מנושא ביד הנושא מאהיל על מה שתחתיו ועכ"ז אין ע"ז שם אוהל ובמעלה למטה שרי גבי שלחן עם רגלים אף שבשעה שאותיות את השלחן מלמעלה הוא מאהיל על האויר או דאין שם גג אלא כשכבר המחיצות תחתיו או עכ"פ כשהוא מתוכר ומהודק בקצהו לגוף או לבנין והפאראסאל אינו מהודק על ראש האדם וגרע מכוכע רפוי. וענין בשבע שיטות בתרושי הריטב"א לסוכה ט"ז ע"ב שכתב בשם מורו ובשם הרמב"ן דגג בלא מחיצות לאו כלום הוא יעו"ש. ולפ"ד המג"א בס"י שט"ו ס"ק י"א דעת הרמב"ם דמותר לעשות אוהל בלא מחיצות. ואפשר שהרמב"ם לאו דוקא כתב מחיצות דה"ה מחיצה אחת וגג יוצא ממנה ולזה מצריך הרמב"ם בתנאי האיסור כסינא משום אוהל שיהיה מהודק על ראשו של אדם דהוי כגג יוצא מן המחיצה דאדם מחיצה הוא גם לענין תחום שבת ולרופן סוכה בין לדעת ובין שלא לדעת כמבואר בעירובין דף מ"ד ובשאר מקומות. (הגהות רכ"ט)

[ה] ג"כ, בודאי לא נעלם זה מן החכם ועיקר סברתו דהפאראסאל אינו לאוהל קבוע על שום דבר שפעם מאהיל במקום זה ופעם על מקום אחר וכן בכני אדם שנושאים אותו פעם מאהיל על ראובן ופעם על שמעון אבל הגג שבבית שבספינה או אוהל זרוק הוא בקביעות להיות מאהיל על הבית וכן על תחתית האוהל שקבוע בו הגג שהגג עשהו לאוהל קבוע על אותו הבית או האוהל. (הגהות רכ"ט)

[ו] כענין אוהל זרוק והנה תמוה"י בזה מ"ש הט"ז ביו"ד (ס"י רפ"ב ס"ק ד') דהלכה כרבי דאוהל זרוק לאו שמי' אוהל מסת"מ (דעירובין רפ"ג) וכשהוא מונח העירוב בה"ק אינו עירוב אף שיכול לחוץ ולילך כשירה תיבה ומגדל דאוהל זרוק ל"ש אוהל ע"ש ותמוהים דבריו דהא למסקנת הגמ' בעירובין (ל"א א') ה"ט דאין מערבין כה"ק משום דמשתמש באה"נ וכ"כ הרמב"ם הרע"ב שם. אלא ה"ל ליתן טעם משום דסת"מ כמתני' בתגיגה (כ"ה א') ס"ל

מטומאת מת דלא שמייה אוהל דמביאין דלתות! וכנ"ל וע"כ ס הם אוהל אף שהם אוהל זרוק גביו. א"כ הפאראסאל שביד הא שהאדם עצמו נקרא אוהל ואין ממנו ה"ד האוהל שמחזיק על מהלך בו והלא בשעה שמעמידו עובר בשבת באיסור שבת. ולכן הוה אף שדברי חכמה הם ועכשיו נדבר מהיתר השני שנ הפאראסאל שיש בו כפולה שמוותרת ע"י חוט ומשיי אפילו לא כרך בה טפח מע"י ערכך ערבא צריך וטלית כפולה מי נשען ועל מי יש לו לסמוך. כתב יואם כרך עליה חוט וכו' שקשרה בין שני כתלים והיא כ בין שתי קצוותיה וישן תחתיה בפחות משלשה סמוך לגגה ט אלא אוהל עראי ומפני שאין לגגה טפח לפיכך פטור אבל מאתמול ונטה אותה היום הלכתא גבירתא אנו למדין מדו שאינו מועיל חוט ומשיחה משלשה לגגה טפח הא יש ומשיחה. ועוד אנו למדין חיו בגגה א בפחות משלשה לגגה סקילה כמויד וחטאת בשוגג לפיכך אינו אוהל קבע ומכלל טפח הוא אוהל קבע וכן ית בגגה וכו' לפיכך פטור אבל א בה אינו פטור אלא חיוב יש שט"ו דמשמע מדברי הר"ף אוהל קבע הוא והייב חטאה הללו. אבל עכ"פ זה מפורש שאם יש בגגה טפח הוה קב כשדרשתי כאן איסור הפעראס ואמנם לא החלטתי לחלוטין? מי לא יחוש לדברי אב ועבור זה ג"כ אני תמה על! שדבריו חלשים ויש דבאיסור דרבנן כזה אין להחיו כאן חשש איסור תורה ואין י שיש סמוך לשלשה מגגו

כרבי דאוהל זרוק לאו שמי' אוהל. שדברי התו"ט שם אין ראיה מהא [ז] עיין מל"מ פ"א מה' טומאת מת [ח] ג"כ דבריו תמוהים שמתנגדים לו שבאורכה או אף כותל דלר"ת יש על בנין או אוהל קבוע. ומה שיש לו

ואמנם גוף הדבר אם יש כאן חיוב סקילה אי לאו שאמרה רבינו הגדול הרי"ף אמינא אם לדין יש תשובה שאם אתה אומר שכשיש בגגה טפח הוא אוהל קבע וא"כ אפילו יש בו טפח מבע"י אסור להוסיף עליו דעד כאן לא שמענו היתר אלא להוסיף על אוהל עראי אבל להוסיף על אוהל קבע אסור¹¹ וכן מפורש בעירובין ק"ב ע"א שייר בה טפח ולמחר פושטה מוסיף על אוהל עראי הוא ושייר דמי וא"כ משמע דאוהל קבע אפי' להוסיף אסור וא"כ היא גופה קשיא שם דקאמר כרוך כודיא ושייר בה טפח למחר פושטה ומוסיף על אוהל עראי וכו'. ואין נחשוב זה אוהל עראי והלא רוחב גגה כמה טפחים שהרי שייר בה טפח קאמר וכריכת כל הבודיא הוא יותר ויותר מהשיור. ולא עוד אלא שהרי"ף עצמו פסק הך דינא בסוף פרק כל הכלים ומביא הך סוגיא דשיליה עירובין הנ"ל ככתבה וכלשונוה. וא"כ דברי הרי"ף סתרי אהרדי דבפרק תולין כתב דאם גגה רחב טפח הוא אוהל קבע ובפרק כל הכלים כתב דהוה מוסיף על אוהל עראי: **הן** אמת שגם רבינו הגדול הרמב"ם כפי כ"כ משבת הלכה כ"ט כתב כל אוהל משופע שאין בגגה ולא בפחות מג' סמוך לגגה רוחב טפח הרי זה עראי והעושה אותו לכתחלה בשבת פטור טלית כפולה שהיו עלי' חוטין שהיא תלויה בהן מערב שבת מותר לנטותה ומותר לפרקה וכן הפרוכת. הלכה ל' כילת חתנים שאין בגגה טפח ולא בפחות מג' סמוך לגגה רוחב טפח הואיל והיא מתקנת לכך מותר לנטותה ומותר לפרקה והוא שלא תהיה משולשלת מעל המטה טפח עכ"ל רבינו הגדול. והעתקתי כל לשונו לפי שאין בלשונו שום דבר לבטלה ורמו בקצרה לתרץ כל הקושיות ויבואר אח"כ בדברינו אבל עכ"פ ג"כ יהיב כללא דכל שאין בגגה וכו' הוא דמיחשב עראי וכדברי הרי"ף. אמנם באמת אין בדברי הרמב"ם הכרע שהרמב"ם יהיב כלל לצד אחד שאם אין בו רוחב טפח ודאי הוא עראי ולא משכחת בו קבע אבל לא הכריח ההיפך שאם יש בו טפח שודאי הוא קבע רק כך הוא היוצא מדיוקא דיליה שאם יש בו רוחב טפח אינו ודאי עראי אלא יש מקום שמיחשב קבע ויש מקום שהוא עראי. **אבל** דברי הרי"ף מפורשים היטב שכשיש בו טפח יש בו חיוב חטאת בטלית מכופלת עצמה וא"כ קשה מה הפרש יש בין טלית כפולה ובין הך דכרוך כודיא. ונראה דיש ג"כ לדקדק בלשונו של הרי"ף שכתב שקושרה בין שני כתלים והיא משולשלת ומגעת לארץ ומה בעי בזה שכתב שהיו שני כתלים וכן כמה שכתב והיא משולשלת וכו'. ולכן נראה דאם היו שם ד' כתלים שלא היה שם גג והוא שוטח טליתו למעלה להיות גג לעשות צל נמצא שאינו עושה רק הגג למעלה בטליתו ולא דפנות או אם היו

מטומאת מת דלא שמיא אוהל ואפ"ה פסק בפ"ב מפרה דמביאין דלתות¹² וכנ"ל וע"כ סובר כיון שהשוורים עצמם הם אוהל אף שהם אוהל זרוק הה"ד האוהל אחר שעל גביו. א"כ הפאראסאל שביד האדם ומחזיקו על ראשו כיון שהאדם עצמו נקרא אוהל ואין הוריקה מפסדת שם אוהל ממנו הה"ד האוהל שמחזיק על ראשו. ועוד וכי תמיד הוא מהלך בו והלא בשעה שמעמידו עומד הוא במקומו ותיכף עובר בשבת באיסור שבת. ולכן כל דברי החכם הזה ביסוד הזה אף שדברי' תכמה הם אין להם קיום לדינא: **ועכשיו** נדבר מהיתר השני שכתב החכם המתיר דלא גרע הפאראסאל שיש בו קרסים ולולאות מטלית כפולה שמוותרת ע"י חוט ומשיחה שיש בה מע"ש שמותר אפילו לא כרך בה טפח מע"ש. ואומר אני להחכם הזה ערכך ערבא צריך וטלית כפולה מי תתיר לך ונחזי אנן על מי נשען ועל מי יש לו לסמוך והרי הרי"ף שם בפרק תולין כתב ואם כרך עליה חוט וכו' פירוש כגון טלית כפולה שקשרה בין שני כתלים והיא משולשלת ומגעת לארץ ונכנס בין שתי קצוותיה וישן תחתיה בצל ואין בגגה טפח ולא בפחות משלשה סמוך לגגה טפח לפיכך אינו אוהל קבע אלא אוהל עראי ומפני שאין בגגה ולא בפחות משלשה לגגה טפח לפיכך פטור אבל אסור ואם היה עליה חוטים מאתמול ונטה אותה היום מותר עכ"ל הרי"ף. וכמה הלכתא גבירתא אנו למדין מדברי רבינו הרי"ף הללו חדא שאינו מועיל חוט ומשיחה אלא באין בגגה ובפחות משלשה לגגה טפח הא יש בה טפח לא מהני חוט ומשיחה. ועוד אנו למדין חידוש גדול מדבריו שאם יש בגגה או בפחות משלשה לגגה טפח ה"ז אוהל קבע וחייב סקילה כמוזיד וחטאת בשוגג שהרי כתב שאין בגגה וכו' לפיכך אינו אוהל קבע ומכלל לאו אתה שומע הן שאם יש טפח הוא אוהל קבע וכן יותר מפורש כתב ומפני שאין בגגה וכו' לפיכך פטור אבל אסור. משמע מפורש שאם יש בה אינו פטור אלא חיוב יש בו וכן כתב הבי"י בסמ"ן שט"ו דמשמע מדברי הרי"ף הללו דאם יש בגגה טפח אוהל קבע הוא וחייב חטאת ולקמן נדבר מדברי הבי"י הללו. אבל עכ"פ זה מפורש בדברי הרי"ף בטלית כפולה שאם יש בגגה טפח הוה קבע וחייב חטאת ולזה רמות כשדדשתי כאן איסור הפעראסאל שהוששני מחיוב סקילה. ואמנם לא החלטתי לחלוטין שחייב סקילה רק חוששני כי מי לא יחוש לדברי אבי ההוראה הרי"ף ז"ל: **ועבור** זה ג"כ אני תמה על החכם המתיר שהרגיש בעצמו שדבריו חלשים ויש להשיב עליהם אך שכתב דבאיסור דרבנן כזה אין להתמיר והיה פשוט בעיניו שאין כאן חשש איסור תורה ואין לא חשש לדברי הרי"ף שכיון שיש סמוך לשלשה מגגו טפח הוא חיוב סקילה.

הנהגות הגאונים

כרבי דאוהל זרוק לאו שמי' אוהל. וכן לדברי הרשב"א בתוי"ט (פ"ג דפרה מ"ב) שהביא הנו"כ ס"ל מתני' דאהלות כרבי דאוהל זרוק ל"ש אוהל אלא שלדברי התוי"ט שם אין ראיה מהא דהתם אבל מסת"מ דחגיגה מוכח דס"ל לסת"מ כרבי זרוק. (ר"י לאג)
 [ז] עיין מל"מ פ"א מה' טומאת מת ה' א' שבי' דטעם הרמב"ם בפרה דהתם רק מעלה בעלמא עשו. (הגהות ר' חזקיה סיביל מל"ט)
 [ח] נ"ב דבריו תמוהים שמתנגדים לסוגיא דפקק החלון בשבת כ"ה ע"ב אמר רבב"ת אר"י הכל מודים כו' דטעמייהו דרבנן שם ומחזירים לפקוק החלון שבארובה או אף בכותל דלר"ת יש הוספת אוהל גם במחיצה משום דסוכרים שמוותר להוסיף על אוהל עראי וההוספה על הכותל או על הגג היא הוספה על בנין או אוהל קבוע. ומה שיש לפלפל בזה לשיטת רש"י לפי הגי' שהיה לפני הרשב"א כמבואר בחדושי שם, אכ"מ ויעו"ש גם במג"ש. (הנהגות רביא)

מקום
אוהל
ומאת
אותה
את
חימה
לפרש
ל מת
ת זה

דלאו
מאה.
זרוק
ן על
כית
שידה
זמאו
אלא
לכות
ו על
ל"א
ותוס'
יצמם
זה"ד
שהרי
זרוק
היו
כתבו
אדם
מאי
הם
בכני
כ"א
ז ב'
ותוס'
דמה
ן לא
פ"א

הודק
שלחן
חוכר
שכתב
יק על
מ"ד

כני
ן על

שהוא
ירובין
ס"ל

שם רק שני כתלים אלא שפירש טליתו למעלה אבל לא היתה משולשלת. למטה ונמצא ג"כ שאינו עושה רק הגג הזה מוחשב רק עראי אפילו רחב טפח ויותר אבל בהך טלית כפולה היו רק ב' כתלים ופירש טליתו והוא משולשלת למטה והיינו אם היו הכתלים מורה ומערב והיא משולשלת למטה לצפון ולדרום נמצא שטליתו זה עושה האוהל עם מחיצות בזה קאמר הרי"ף שאם הוא רחב טפח הוא קבץ וכוח אפילו אינו רחב טפח בעיני חוט ומשיחה אבל הך דכרוך בודיא בשילהי עירובין דשם הוא בהנהו דכרו שהיו לרב הונא דבינא בעו טולא וכו' ובודיא היו שם ארבע מחיצות שהיו הדכרי משומרים אלא שלא היו גג מלמעלה והך בודיא הו' כרוך עלי' לפשטה עלי' לגג ולא עשה שום מחיצה דק גג לכן מוחשב עראי ומותר ע"י שיוך טפח דהוה תוספת אוהל עראי ונמצא דכרי הרי"ף עולים כהוגן בלי סתירה ויצא לנו מזה דבאין שם מחיצות מע"ש והוא עושה בשבת אוהל משופע עם המחיצות יש בו חיוב חטאת וסקילה.

ומעתה הפאראסאל שכעודו סגור ומדובק אין שם שום דבר לא אוהל ולא מחיצה שהכל דבוק יחדיו ולמחר שפושטו נעשים המחיצות עם הגג יש כאן חיוב סקילה לדברי הרי"ף ואעפ"כ אין אני מחליט החיוב סקילה דאולי הרי"ף דקאמר בטלית והיא משולשלת ומגעת לארץ ג"כ בדוקא קאמר שמגעת לארץ הוא דיש בה חיוב סקילה ברוחב טפח אלא שרוחק בעיני לחלק בין מגיע לארץ או לא! שלא מצינו כיוצא בזה! אפילו לענין להפסיק בסוכה לא אמרו אלא חילוק בין גבוה עשרה או לא אבל לחלק בין מגיע לארץ לא שמענו אלא לענין גדיים כוכעין בו זה לא שייך לענין אוהל והחילוק הזה שביארתי כאן לחלק אם עושה האוהל והמחיצות בשבת ובין עושה רק האוהל והמחיצות כבר ישנם שם הוא מבואר בתוס' במס' ביצה דף ל"ב ע"ב בד"ה מלמטה למעלה וכו' שכתבו וחיימא דאמר בשבת מחזירין קריה ע"ג כירה ואפילו בשבת מחזירין וי"ל דכל הנך אינו אסורין אלא כשמתקן האוהל והמחיצות וכו' והתם גבי כירה המחיצות היו עשויין מתחלה יע"ש:

באופן שלדעת הרי"ף פטראסאל הנ"ל אסור וגם קרוב הדבר שיש בו חיוב סקילה. ומאוד אני תמה על הדרישה שרצה לפרש דעת הרי"ף דמה שכתב ואין כנגה טפח קאי רק בשלא כרך עלי' חוט ומשיחה וכו' והוא תמוה דא"כ למה חזר הרי"ף וכתב ואם היו עלי' חוטיין מאתמול ונטה אותה היום מותר והלא כבר כתב כן בתחילת דבריו ואם כרך עליה חוט או משיחה מותר לנטותה לכתחלה אלא ודאי דמה שחזר וכתב ואם היו עלי' חוטיין וכו' אדלעיל מ"ש לפיכך קאי דלפיכך הואיל ואין כנגה טפח שפטור אבל אסור לכך אם היו עליה חוטיין מותר הא אם יש בה טפח לא מהני חוטיין ודעת הרמב"ם מדהתחיל בה' כי"ט באין כנגה טפח וע"ז חיבך אמר דין טלית כפולה דבר הלמד מעניינו

הוא דמיירי באין כנגה טפח ולהכי מהני בה חוטיין וכן כתב הכ"י שדעת הרמב"ם כדעת הרי"ף וגם עוד מוכר כן מדברי הרמב"ם. כהל' למ"ד שכתב כילת חתנים וכו' הואיל והיא מתוקנת לכך מותר לנטותה וכו'. והנה מה שכתב הרמב"ם הואיל והיא מתוקנת לכך טעם זה הוסיף דבינו מדעתו כי לא נאמר בגמ' טעם זה לא במס' שבת ולא במס' עירובין ואין דרכו של רבינו להוסיף דבר אם לא לתרץ איזה סתירה בדבריו וכבר רמזתי שאין בדבריו הכר לבטלה:

ולכך נלע"ד שדבר גדול דבר רבינו בזה כי הרא"ש שם בפרק חולין הקשה על הרי"ף שפירש טלית כפולה מיירי שאין כנגה טפח ואפ"ה אסור אם אין בה חוט או משיחה דמ"ש כילת חתנים דמותר לנטותה אם אין כנגה טפח ומ"ש טלית כפולה שהיא יותר בנין עראי מכילה ולכן סתו שם הרא"ש דעת הרי"ף ופירש דטלית כפולה מיירי שיש כנגה טפח. ורבינו הרמב"ם לשמור מקושית הרא"ש ולכן יהיב טעמא דכילת חתנים מתוקנת לכך ולכן מותר באין כנגה טפח בלי שום חוט ומשיחה משא"כ טלית כפולה אין הטלית מתוקנת ועומדת לכך לפורסה כאן תמיה אלא שעכשיו רוצה לפורסה לכך אסורה אפילו אין כנגה טפח ואולי זהו עיקר פעולת החוט ומשיחה שבוה הוא מתקנת לכך ותדע שכן הוא שהרי התוס' בדף קל"ח ע"א בדי"ה כרך עלי' חוט או משיחה כתב וכגון ששייר בה טפח כדאשכחן כפי בתרא דעירובין כרוך בודיא ושירי בה טפח למחר פשטה ומוסיף על אהל עראי הוא אי נמי כריכת חוט או משיחה מועלת בלא שיוך טפח עכ"ל. והנה לפי הדרך הראשון שכתבו דמיירי ששייר בה טפח אם כן הוא גופא קשיא דכיון דשייר בה טפח למה לי חוט או משיחה ומ"ש מהך בודיא דשליה עירובין שמתורת ע"י שיוך טפח לחוד א"ו הוא הדבר אשר דברתי שהטלית הזו אינה מתוקנת לכך תמיד לכך לא מהני שיוך טפח לחוד בלי חוט ומשיחה משא"כ בשילהי עירובין בדברי רב הונא דבכל יומא הוה בעי טולא וא"כ בכל יום ה"י כך בודיא פרוס עליה ובלילה היה כורכה והיא מתוקנת לכך ועלה בדינו שגם דעת הרמב"ם כדעת הרי"ף שניהם שווים דלא מהני חוט ומשיחה כיש כנגה טפח:

ודעת התוס' הדבר מבואר שאין בדבריהם הכרע שלסברא הראשונה שכתבו דמיירי ששייר טפח א"כ חוט ומשיחה לחוד לא מהני ולסברא שניה מהני ואפילו לסברא השניה אין כאן ראיה שחולקים לדינא על הרי"ף שהרי"ף מוקי הך דטלית כפולה שעושה בה גם המחיצות משני צדדים ואולי בזה מודים התוס' שאסור אלא דהתוס' מוקי לה לסברא שני' שאינה משולשלת למטה כלל רק למעלה: **ומדברי** רש"י אין הכרע שרש"י לא הזכיר בדבריו גבי טלית כלל אי מיירי ברחב טפח ואף שרש"י פירש שהיא פרוסה על ארבע יחידות מכל מקום בהיתר חוט או משיחה כתב שנתנה על הנס שעל הקינוף וא"כ

הגהות הנאונים

[ז] ג"כ כיון שנכנסו בין שני קצותיו ואין כנגה טפח אם אין מגיעות לארץ נחשב כולת שמתור לכתחלה. ומקור דין זה שיש חילוק בולת בין מגיע לארץ או לא הוא בעירובין ק"א ועיניו בכ"י סי' ש"ג. (והנהו רב"ט)
 [ח] ג"כ נמצא בתוס' ביצה ל"ב ע"ב ד"ה מלמטה גם בתוס' שבת קל"ח ע"א ד"ה כסא בשם ר"ת וכן במדרכי פ"ד רביצה דין תרע"ב כתב בזה"ל. ועוד אור"ח דלא שייך תורת אוהל אלא דוקא בדברים שיש להם מחיצה עד הארץ כו' עכ"ל יע"ש. ועיניו בש"ע אר"ח סי' תק"ב סי' א' ובמג"א סי' ט'. (והנהו רב"ט)

הנס הוא קצר וגבוה עד שאפני משלשה טפחים סמוך לנס. והו הרא"ש שהוא חולק על הרי"ף יעשה ואם עשה פטור אבל א לא ולפי דברי הרי"ף בטלית כפול טפח הוא דפטור אבל אסור אב הוא וחייב חטאת עכ"ל הבית היא נקבל ואם לדין יש תשובו דלו יהיבנא להרב כ"י דרש"י שפוסק דברחב טפח חייב הט טפח פטור אבל אסור אבל אכו כהרא"ש להתיר ע"י חוט ברח בתני אביי רחב טפח היינו דגם גם כפחות מרוחב טפח אינו ומשיחה וברחב טפח אף שג"ו לא מהני חוט וכעי שיוך טפח להרא"ש יש חילוק באוהל ע"י עירובין גם להרא"ש בעי שיוך בפרק כל הכלים ובטלית כפול הם עראי. ועוד היא גופא מנ"י שחולק רש"י על הרי"ף ואולי סביב המטה לדפנות כבר היא הכלילה למעלה והרי כתבתי ל חטאת באוהל בלא דפנות וע ק"ב ע"ב בד" ור"א נשאר לנו חולק על הר להרא"ש לדעתו אין שו הרא"ש שם בפרק חולין אח ואין דבריו נראין בזה כלל אל לאחר שכלה השיפוע יורד כ וכו' והא דאמרינן כרך חוט היתה פרוסה טפח אלא כו משיחה חשוב כאלו היתה הרא"ש שלא היתה פרוסה טפ רבותא יותר שאפילו לא ה פרוסה שם מכלל דזה להרא" שם במקום ההוא מע"ש. וכן משיחה ונתנה על הנס שע שעכ"פ צריך שתהא נתונה ע לא מהני חוט או משיחה וכל מעשת האוהל נעשה בשבת כבר הוקבע בו וגם עוד יש לדין בפטראסא שכל עיקר ההיתר של ו יותר עראי מכילת חתנים. וא דלא שמי' אוהל חילקו התו מקרי אוהל כיון שהבהמה עצמות וגידים תסוככני גם ה אפילו לקולא להיות חוצץ דפשיטא שיש לומר סברא דעצמות וגידים תסוככני בא עראי דלא שמי' אוהל מן הו

האדם כיון שאדם שתחתיו הוא אוהל גם זה האוהל שעליו מקרי אוהל קבוע וא"כ פערסאל שמאחיל על האדם והאדם נושא מקרי אוהל מן התורה ה"ז אוהל קבוע:

אך אמינא שאי אפשר לומר כן שהרי הוכחתי לעיל שהרמב"ם ג"כ ע"כ סובר סברת התוס' באוהל זרוק לחלק בין הוא בפני עצמו ובין הוא נתון ע"ג בהמה והרי הרמב"ם בהלכות שבת שם בפ' כ"ב הלכה ל"א כתב בכובע שעל הראש שאם היתה השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג אסור מפני שהוא עושה אוהל עראי עכ"ל. הרי אף שהאדם נושא ומאחיל על האדם אפ"ה אינו אלא אוהל עראי. ונ"ל דלא דמי לאוהל זרוק דבשלמא אוהל זרוק התסרון שלו הגורם שלא יחשב אוהל הוא משום שהוא אוהל זרוק והרי חסרון זה ישנו בבהמה עצמה ובאדם שגם הם אוהל זרוק ואפ"ה קרואים אוהל דרתמנא קרינהו אוהל א"כ אם דלחות שעליהם לא יזיק להם חסרון זה שהרי ע"י זה נחשבים הדלחות זרוק ע"י הבהמה הנושאת אותם והרי להבהמה עצמה אינו מוזיק מה שהיא זרוק משא"כ אוהל עראי שגרעון שלו הוא שאין קבוע אין חילוק אם הוא על הבעל חי או לא בכל מקום שהוא עראי הוא:

והנה יש לדון עוד לצד היתר בפאראסאל הנ"ל ולדמותו לכסא טרסקל ואסלא שאמרו שם דף קל"ח ע"א שמוחר לנטותם לכתחלה ופירש"י כסא טרסקל עלינו של עוד ומקפלין אותו וכשמטלקין אותו סומכין אותו לכותל וכשרוצה לישב עליו נוטהו ויושב על ד' רגלים ואסלא עשוי כעין כסא טרסקל וכו' מותר לנטותו לכתחלה דהא עביד וקאי עכ"ל רש"י. ולכאורה כוונת רש"י בזה דלא חימא דאסור משום שנוטה אוהל ולכן כתב דהא עביד וקאי שהעור למעלה כבר הוא על הרגלים ואינו אלא מרחיב הרגלים זו מזו ולכן אינו מחשב שעושה עתה אוהל. ואם כן גם הפערסאל הוא כזה שאינו אלא מרחיב צדדיו זה מזה וממילא נשאר האוהל ולא מידי עביד דהא עביד וקאי. אבל זה באמת אין כוונת רש"י דהרי לפי זה קשה גם בטלית כפולה הוא באופן זה שהטלית פרוסה באמצעותיה על הנס ושני צדדיו תלויים למטה זה מצד זה של הנס וזה מצד זה סמוכים להדדי ולמחר מושך צד אחד למורח וצד שני שכנגדו למערב ונשאר החלל ביניהם ממילא ולמה בעינין שם חוט או משיחה הא ג"כ עביד וקאי. ואף שיש לדחות דטלית אינו מיוחד לזה כמ"ש לעיל לכך בעינין חוט או משיחה מה שאין כן כסא טרסקל שמיוחד לזה מ"מ אי מטעם עביד וקאי הוא ונמצא שאינו עושה עכשיו כלום אם כן מה לי מיוחד לזה ומה לי אינו מיוחד:

ועוד קשה דהרי רש"י שם בדבור הקדום ד"ה אבל מטה כתב אם היתה זקופה או מוטה על צידה מותר לנטותה לישבה על רגלים אע"ג דהשתא עביד אוהל שרי דלא מידי עביד אלא ליתובא בעלמא עכ"ל רש"י. ובוודאי כוונת רש"י כמה דכתב דלאו מידי עביד אף שכתב דהשתא עביד אוהל מ"מ לאו מידי עביד דאין אוהל אלא כמה שצריך לאויר שתחתיו וזה אינו עשוי לאויר שתחתיו אלא ליתובא בעלמא וזה פשוט ככוונתו וא"כ למה הוצרך בכסא

הנס הוא קצר וגבוה עד שאפשר שאין רוחב טפח בפחות משלשה טפחים סמוך לנס. והב"י כתב שדעת רש"י כדעת הרא"ש שהוא חולק על הרי"ף דאהא דתני אביי כילה לא יעשה ואם עשה פטור אבל אסור פירש שיש בגגה טפח ולפי דברי הרי"ף בטלית כפולה נראה דדוקא שאין בגגה טפח הוא דפטור אבל אסור אבל יש בגגה טפח אוהל קבוע הוא וחייב חטאת עכ"ל הכית יוסף. ואני אומר אם קבלה היא נקבל ואם לדין יש תשובה ושתי תשובות בדבר. תרא דלו יתיבנא להרב ב"י דרש"י חולק בזה על הרי"ף במה שפוסק דברחב טפח חייב חטאת וסובר רש"י דגם ברחב טפח פטור אבל אסור אבל אחתי מנ"ל להב"י שרש"י סובר כהרא"ש להתיר ע"י חוט ברחב טפח ודלמא רש"י שכתב בתני אביי רחב טפח היינו דגם ברחב טפח אינו חייב אבל גם בפחות מרחב טפח אינו מותר לכתחלה ובעי חוט ומשיחה וברחב טפח אף שג"כ אין בו חיוב חטאת אפ"ה לא מהני חוט ובעי שיור טפח מבע"י. ואל תתמה הלא גם להרא"ש יש חילוק באוהל עראי עצמו דהרי בבודיא שילחי עירובין גם להרא"ש בעי שיור טפח מבע"י כמבואר בדבריו בפרק כל הכלים ובטלית כפולה סגי במשיחה אף ששניהם הם עראי. ועוד היא גופא מנ"ל להב"י אפילו בחיוב חטאת שתולק רש"י על הרי"ף ואולי מיירי כילה שיריעה הפרוסה סביב המטה לדפנות כבר היא פרוסה מאחמול והיום עושה הכילה למעלה והרי כתבתי לעיל דגם להרי"ף ליכא חיוב חטאת באוהל בלא דפנות ועיין מ"ש רש"י בעירובין דף ק"ב ע"ב כד"ה בשיפועה:

ולא נשאר לנו חולק על הרי"ף להדיא אלא הרא"ש וגם להרא"ש לדעתי אין שום היתר לפערסאל. וזה לשון הרא"ש שם בפרק תולין אחר שהביא דברי הרי"ף כתב ואין דבריו נראין בזה כלל אלא מיירי שיש בגגה טפח א"נ לאחר שכלה השיפוע יורד ממנו בשוה וכו' ברוחב טפח וכו' והא דאמרין כך חוט או משיחה מותר אפילו לא היתה פרוסה טפח אלא כולה כרוכה דכריכת חוט או משיחה חשוב כאלו היתה פרוסה טפח עכ"ל. ומדרכת הרא"ש שלא היתה פרוסה טפח אלא כולה כרוכה ולא כתב רבותא יותר שאפילו לא היתה שם כלל אלא שבשבת פרוסה שם מכלל דזה להרא"ש אסור דעכ"פ צריך שתהיה שם במקום שהוא מע"ש. וכן מפורש ברש"י ד"ה חוט או משיחה ונתנה על הנס שעל הקינוף וכו' הרי מפורש שעכ"פ צריך שתהא נתונה על הנס מאחמול הא לאו הכי לא מהני חוט או משיחה וכל זה לא שייך בפערסאל שכל מעשה האוהל נעשה בשבת עצמו משא"כ פריסת הטלית כבר הוקבע במקומה אחמול:

וגם עוד יש לדון בפערסאל שיודה גם הרא"ש באיסורו שכל עיקר ההיתר של הרא"ש הוא דטלית כפולה הוא יותר עראי מכילת חתנים. ואומר אני כי היכי דבאוהל זרוק דלא שמי' אוהל חילקו התוס' שאם הוא נתון ע"ג בהמה מקרי אוהל כיון שהבהמה שתחתיו חשובה אוהל דכתיב עצמות וגידים תסוככני גם הדלת שנתנה עליו מיחשב אוהל אפילו לקולא להיות חוצץ בפני הטומאה וכבר כתבתי דפשיטא שיש לומר סברא זו באדם שהרי עיקר קרא דעצמות וגידים תסוככני באדם כתיב א"כ הכי נמי אוהל עראי דלא שמי' אוהל מן התורה אם הוא נתון להאחיל על

ה חוטי' וכן
צוד מוכר כן
ז וכו' הואיל
ז מה שכתב
הוסיף רבינו
ו' שבת ולא
דבר אם לא
דבריו דבר

הרא"ש שם
טלית כפולה
בה חוט או
ס אין בגגה
מכילה ולכן
כפולה מיירי
שית הרא"ש
ולכן מותר
שא"כ טלית
ה כאן תמיד
זו אין בגגה
שבוה הוא
קל"ח ע"א
ייר בה טפח
ייר בה טפח
כריכת חוט
ז לפי הדרך
ז היא גופא
שיחה ומ"ש
טפח לחוד
ינה מתוקנת
בלי חוט
הונא דבכל
כוריא פרוס
ועלה בדינו
ז דלא מהני

רע שלסברא
ז א"כ חוט
פילו לסברא
י"ף שהרי"ף
זיצות משני
התוס' מוקי
רק למעלה:
דבבריו גבי
ואף שרש"י
זקום בהיתר
זקינוף וא"כ

בדלת בין מגיע
ל. ועוד אור"ח
(הגהות ר"ב ע"ב)

טרסקל ואסלא ליתן טעם דהא עבד וקאי. א"ו דהאי עבד וקאי לא על אוהל קאי דהאוהל באמת לאו עבד וקאי שעיקר האוהל הוא האויר שבין המחיצות וזה לא עבד וקאי כי בהתכפלו נתקברו הצדדים ולא נשאר אוהל ועכשיו בהפיריו את הרגלים ומרחיקם זו מזו הוא עושה אוהל אבל אין בזה איסור אוהל שהרי ליתובא עבד. אבל כוונת רש"י דרש"י לשיטתו דאיתו מפרש הני תומרי מתניתא דמינקט אביי שם לאו כריני אוהל לחוד מיירי שהרי בכסא גלין פירש"י הטעם שמה יתקע ועיין בתוס' ד"ה כסא גלין שבאמת נאדו מפירוש רש"י לפי שהם מפרשים כל הנך מתניתא בדיני אוהל ועכ"פ רש"י לשיטתו וה"י קשה לו בכסא טרסקל אף דמשום אוהל ליכא דליתובא עבד מ"מ ליתסר משום האי טעמא גופיה שעושה כסא לשיבכה ע"ז יתיב רש"י טעמא שומרת דהא עבד וקאי שרגלים והעור הכל עבד וקאי אלא שמרחיק הרגלים ואין כאן דבר חדש. זה פשוט בעיני בכוונת רש"י. ובמג"א כס"ח באמת כתב דלאו מידי עבד. אלא ליתובא אהך כסא העשוי פוקים. ואמנם מה שהתיר המג"א שם להעמיד החופה לכאורה יש לדחות דהחופה צריך לאויר שתחתיה ועבד אוהל. ולכן נראה דסבר המג"א כיון שאין החופה נעשית להגן מפני שמש או גשם דק לכבוד חתן וכלה ג"כ לא נקרא אוהל: **עוד** יש לדון אם יש למצוא היתר לפעראסאל מצד דנימא דהנך קרסים ולולאות הקבועים בו שעל ידם נפתח ונסגר והיה דינם כמו ציר ולדמות למה שכתב רמ"א בסוף סימן תרכ"ו בהגה"ה בגנות העשויין לפתוח ולסגור שקורין שלעק שאפילו ב"ט שרי לפתוח ולסגור אם יש להם צירים שפוחות וסוגר בהם ואין בזה משום סתירה ובנין אוהל כיום טוב וכו'. ע"ש. ובאמת מהר"ל אסור. אלא שרמ"א משיג עליו ומתיר ע"י הצירים דחשיב כמו דלת. ואמנם אין הנדון דומה דשם אמרינן שזה כמו דלת כי עיקר הבית או הבור ודוח עומד וזה דלת שלו ובטל אליו אבל כאן עושה את כולו. ועוד דשם אותו שעל הגגים וכן דלת בור ודוח שמביא שם כד"מ הוא אוהל לחוד ואינו עושה המחיצות אבל כאן עושה האוהל וגם המחיצות. וכאשר הכאתי בשם התוס' שיש הפרש בין אם המחיצות כבר עשוים והוא עושה רק האוהל למעלה ובין עושה המחיצות וגם האוהל. דרך כלל חפשונו על כל צדדי הפעראסאל ולא מצאנו צד היתר:

ועד כן דברנו מאיסור תיקונו בשבת אבל אם העמידו מע"ש אם רשאי בשבת לישא אותו ולהאחיל בו על ראשו להגן מפני החמה או מפני הגשם והא ודאי שמצד מראית העין שיחשדוהו שתיקנו היום ראוי לאסור. לא מיבעי לשטת הר"ף אליבא דב"י שיש בו חיוב הטאת פשיטא שצריך למנוע ולמתות אפילו הוקם מע"ש מפני מראית עין אלא אפילו אם נימא שודאי לית בו איסור תורה אפילו יקימו בשבת אלא איסור דרבנן ג"כ שייך בו איסור מראית עין. ועד כאן לא נחלקו הפוסקים אלא אם החשד הוא איסור דרבנן אם אמרינן בו כל שאסור מפני מראית העין אפילו בתדרי חדרים אסור שדעת התוס' דבאיסור דרבנן לא אמרינן אפילו בתדרי חדרים אסור. * ועי' הג"ה מבין המחבר: ועיין מ"ד ס' בתדרי חדרים אסור. * ועי' ס' סעף ג' נה"ה ס"ן וע"ה טס. בס"י ש"א במג"א ס"ק נ"ו,

אבל בפרהסיא ודאי אסור שהרי איסור הבהמה לצאת כזוג הוא משום חשדא דאזיל להינגא שהוא איסור דרבנן ועיין בסימן ש"ה סעף י"א: **אב"ד** אם אסור מצד הדין אף בלא חשדא יש לדון שכיון שכבר הוא מאתמול ובכל מקום שהוא עומד אוהל הוא אי"כ מה לי שהוא עומד במקומו או שנושאו על ראשו אלא שיש סברא ג"כ לאיסור שזה מאהיל עתה על ראשו מיחשב עשיית אוהל ודאי לדבר סינאא לדעת ר"ח והרמב"ם שאסור משום אוהל ואטו עושה שום דבר בו הלא אינו נוטחו ולא מפשיטו אלא שלובשו על ראשו ואפ"ה אסור משום אוהל. ואמנם לשון הרמב"ם כפ' כ"ב הל' ל"א כובע שעושין על הראש ויש לו שפה מקפת שהיא עושה צל כמו אוהל על לבושו מותר ללבשו ואם הוציא מן הבגד סביב לראשו או נגד פניו כמו אוהל וה"י מהודק על ראשו וה"ח השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג אסור מפני שהוא עושה. אוהל עראי עכ"ל הרמב"ם. ויש לדקדק למה כתב הרמב"ם ואם הוציא וכן לסוף השפה שהוציאה וכו' ולמה לא כתב בקיצור ואם השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג ומקפת סביב לראשו או כנגד פניו כמו אוהל אסור וכו'. א"ו שהרמב"ם בעי שהוא יוציא מן הבגד ויעשהו כמו אוהל כגון שכופפו מעט למטה שיאחיל אבל אם כבר הבגד הוא כן אינו עושה שום דבר ואין בו איסור שכבר הוא אוהל קודם שישמו על ראשו הא למה זה דומה שהולך בשבת ועומד תחת האוהל וכי יש בו צד איסור. ואפילו אם נימא שלשון הרמב"ם לאו דוקא ויש בו איסור מצד שמשימו על ראשו. וכמו שפולן האחרונים על הברעטליך [הכובעים] ג"כ אין רא"י שהברעטל הוא דבר פשוט וכשמונה או תלוי בכותל אינו אוהל כלל ולא נעשה אוהל כי אם כשמשימו בראשו ולכן מיחשב מה שמשימו על ראשו עשיית אוהל בשבת אבל הפארעסאל כשהוא מוערך כבר הוא אוהל בכל מקום שהוא ולכן כשמניחו על ראשו אינו עושה אוהל חדש. דרך כלל כשהוא מוערך מערב שבת יש בו לדון לאיסור ולהיתר אבל עכ"פ מפני מראית עין יש לאסורו כי מי יודע אם ערכו מאתמול ובפרט בדור יתום הוה שנפשי אינן בני תורה יותר מבני בשכר. והנלע"ד כתבתי.

סימן לא

חשובה להנאון מור' ישע"י נ"ו.

מור דקשיא ליה למר על דברי הרמב"ם בפ"ח מהל' שבת דשם הל' ב' פסק במשקה מים לזרעים דחייב משום זורע והיינו כרב יוסף במסכת מ"ק ב' ע"ב וגבי זומר וצריך לעצים פסק דחייב שמים משום קוצר ומשום נוטע והמעין שם בסוגיא דמ"ק ובתוס' ד"ה חייב שמים כו' יראה בהרי"א דעכ"פ רבה ורב יוסף פליגי על רב כהנא וא"כ הרמב"ם אחז החבל בתרין ראשין דבמשקה מים פסק כרב יוסף וכזומר פסק כרב כהנא. זאת ועוד אחרת הקשה באותו ענין כיון דרבה ור"י פליגי ורבה סבר שחייב משום חורש ור"י סבר משום זורע למה פסק הרמב"ם כרב יוסף נגד רבה והלא קי"ל דרבה ור"י הלכה כרבה בר מרלח ובכמה

מקומות תמה הכ"מ על הרב בשאר ענינים שאינם שייכי דלאו דוקא על כ"ב נאמר דבו **ואשיב** על הראשון ראשון שטרא לכי רתי כהנא על דב"ה ור"י מ"מ קשיא. ולפי שכתבתי * לפרש טעמו של הרמב"ם בהל' מילה שדחה לדברי רב שיובי בב"ב דף קכ"ז שא"י טעמו משום דמסיק שם דנדהים דברי רב אסי ב ראשונים יוכיחו ממילא נדו לומר שהרמב"ם סובר כשני בדף נ"ב ומשום קשיא ל: הכא נמי אף דאמר אביי קשיא ומקשה מדברי ר"כ מהלכתא ומתקיים דברי ר"י דברי רבה ור"י במנכש ו אחת משום דלא שייך בו איזה ששייך בו ואביי הוה הקשה וא"כ סלקי דברי חייב חדא כר"י וזוג **ואמנם** קושייתו השניה ו אמינא שחי תשו דמה שכתבו התוס' שם בו כיון דלאו חנא הוא לא ת כתבו זה אלא לרבה דלרב להיות דפליג על ר"כ וסו מיחייב אלא חדא אבל על למימר דפליג בזה על ר"כ ע"ג ע"כ מאן דקטיל א קשיא ידידיה אדידיה וע"י אזלינן ועיין תוס' ד"ה קא דק זורע אבל רבה איכא משום זורע אלא דפליג ו תרתי לא מיחייב אלא ה משום חורש. ^א העולה מזו בזה חורש כלל אבל רבו

[א] ג"כ עיין רש"י מ"ס ב"ק דף [ב] דבריו תמוהים דא"כ מאי מ זורע גם מ"ש דהרמב"ם פסק מ"ש שמה. (מהר"ן יפה) [ג] הנה לדעתו במנכש פוסק ו להכ"מ. ובהו נראה ליישב גם קטן כו' והמנכש כו' דלכאורה מנכש ר"ע וכדאמר במ"ק אבל זורע. וא"כ מוכח דר' ינאי ור' [ג] וסתו משנתו דהל' שבת (פ)

דהעושה אדם כלי כגון הבעל בעילת מצוה, אי לפתחא צריך אפילו אי לא הוה שייך בנין באדם חייב משום מכה בפטיש.
 א"כ ה"נ העושה אצבעו וצפרנו כלי לפרוע עור הערלה פשיטא דחייב משום מכה בפטיש, ומכ"ש להסוכרים דגם בכלי שייך בנין והוא דעת התוס' ר"פ הבונה (ד"ה האי), ודעת הר"ן שבת קמ"ו ע"א לחייב עכ"פ בכלי גדול משום כונה

ועיין מג"א רס"י שי"ד, ופשוט דאדם חשיב כלי גדול, א"כ חייב נמי משום כונה כיון שעושהו כלי. ע"כ ג"ל פשוט שחייב חטאת, ולא דמי לנטילת ציפורני הנדה הצריכה לטבילה ודלא כמו שחשב מעלתו, ואם יש לו להשיב בזה יודיעני. ואסיים בברכה פ"ב יום ב' ט"ו כסליו תקע"ה לפ"ק.
 משה"ק סופר מפפד"מ.

תשובה עב

[מטריה בשבת]

76 יען ראיתי בנב"י מהדורא כתר[א] או"ח [סי' למ"ד [ד"ה מעכשין] מ"ש אודות הפאראסאל, שחושש להם מחיוב חטאת, לשיטת הר"ף דס"ל בשבת קל"ח בטלית כפולה דאם יש כגגה טפח או בג' טפחים סמוך לגגה טפח חייב חטאת. א"כ ה"ה הכא נמי דיש בשלשה טפחים סמוך לגגה טפח ומשפע ויורד להיות למגן ולצל להנושא והוי ליה שיפועי אהלים ומיחשב כדפנות וה"ל אהל עם דפנות והעושה בשבת חייב חטאת. והנה האמת דהשתא הכא רובא דהמונים נושאים אותו בשבת אלא שנפתחים ע"י גוי, אך ומה בכך אמירה לנכרי שבות. ואפילו יהי רק איסור דרבנן פתיחת הפאראסאל, מ"מ ה"ל אמירה לנכרי שבות דשבות ולא במקום מצוה ומי החיר להם.⁴

וחונים עפ"י הדבור כמי שהיו חונים לעולם. אר"י כ"ד בון מכיון שהבטיחן הקב"ה להכניסן לארץ כמו שהוא לשעה, הדא אמרה בנין לשעה בנין הדא אמרה מן הצד בנין, הדא אמרה אפילו נתון על דבר אחר, הדא אמרה בנין על גבי כלים, ודחי בנין אדנים כקרקע דמיא. ופסק כן הרמב"ם פ"י משבת (ה"ב) דבנין ע"ג כלים לאו בנין הוא, ומפרש ליה ה"ה דלא דמי למשכן דאדנים כקרקע דמי ומייתי ליה מג"א סס"י שט"ו. והירושלמי הזה מייתי ליה הרשב"א בחידושי שבת פרק (כלל גדול) [הבונה קב, ב סוד"ה האי].

7 ולמדרתי מהירושלמי הזה ג' טעמים שלא יהיה כפראסאל שום נדנוד איסור מן התורה עכ"פ. חדא, דהוי ליה בנין לשעה, ופי' בנין לשעה שהוא עשוי מתחלה לבנותו ולסותרו לשעתו, ולחזור ולבנותו ולסותרו כל שעה כמו שהיה המשכן עשוי. ופליגי אמוראי למ"ד מתוך שהיו חונים עפ"י הדבור הוי ליה כבנין עולם א"כ הדרינן לכללן דבנין לשעה לאו בנין הוא, וכיון דאשכחן סתמא דתלמודא דידן בפ' במה מדליקין ל"א ע"ב גבי מפני שהוא עושה פחם דאמר גבי סותר על מנת לבנות במקומו, דכיון דכתיב על פי ה' יחנו כמקומו דמי ולא דחי ליה, ש"מ הכי קיי"ל, וכן משמע בתוס' צ"ד ע"א

ואחר העיון הדק היטב אומר אני, בודאי לישא פאראסאל בשבת לאו משנת חסידים היא ושומר נפשו ירחק ממנו, אבל מ"מ לפע"ד איננו כמו שחשב הגאון זצ"ל, דכל מלאכה דלא אשכחן דכרותה במשכן לא מחייב עליה בשבת. וזה לשון הירושלמי ס"פ כלל גדול, מה בנין היה במשכן שהיו נותנים קרשים על גבי אדנים, ופריך ולא לשעה היה, א"ר יוסי מתוך שהיו נוסעים

ב. ר' ח' חת"ם כתובות שם. ועי' ח' הר"מ קוים שבת צב, ב שנטל צפורן בשבת חייב משום שהוא מתקן האדם, ולא רק במוהל.
 ג. ר' בהגהות חת"ם לשו"ע או"ח סי' רנ שבכה"ג יש לחייבו גם משום ממחך שמופה ומחליק המקום. ועי' מנ"ח מוסף השבת אות לב ושו"ת עט"ה יור"ד סי' כו. ובה"י מר"ם קאזים שבת ס"פ המצניע כתב לחייב נטל שערז או צפרניו משום שבהו הוא מתקן את האדם, ול"ד במוהל. ועי' רש"י עירובין ק, ב ד"ה ה"ג, רמב"ם הל' שבת פ"ט ה"ו וחי' רמב"ן שבת ק, א, ור' דב"א ח"א סי' כד בארוכה.

תשובה עב

א. בח' סוגיות י"ם תרנ"א סי' כג נמצאת תשובה זו עם תוספות וראה להלן. א. עי' מנחת עני ח"ב סי' קננ.
 ב. בח' סוגיות שם נוסף כאן: ונראה דמ"ד בנין המטלטל אסור ס"ל כיון דכתיב על פי ה' יסעו א"כ כל חנייתם במטלטל הוה שלא היו במוחים שעה א' שלא יסע העני, ואיך מ"ד ס"ל בהפך כיון דכתיב על פי ה' יחנו א"כ אפילו נסעתם כחנה דמי.

ש"ת חתם סופר
 אורח ת"ת - א
 חנון פתאון

ד"ה ר"ש פוטר"ז, וכיון שכן הלכה דבנין העשוי לשעתו אינו בנין. א"כ האי פאראסאל עשוי לשעה כמובן.

ועיין מ"ק ט' ע"א דדחיק אמאי דאיגי ולא משני משום דאיכא למימר בנין בהמ"ק יוכיח דלא דחי אפילו י"ט, וכימי מילואים דחי אפילו שבת דחיקו ופרקו בכל יום. אע"כ התם בנין לשעה הוה כמו פאראסאל להעמידו ולפרקו לשעתו כיומו, ולא דמי להעמדת המשכן במקום חתנותם על פי ה' יחננה.

ב' דלא מצינו כיוצא בזה במקדש שיהיה האוהל עובר ממקום למקום ע"י אדם הנושאו בעצמו, וכל מה שהאריך בנודע ביהודה בענין אהל זרוק אינו ענין לשבת, דהתם לענין טומאה, אבל לענין שבת לא הוה מלאכה כי אם מה דהוה במשכן. ועמ"ש תוס' בשבת ה' ע"ב ד"ה אגוז ע"ג מים וכו', דאע"ג דלענין קנין קי"ל ספינה מינת נייחא ומיא ממטיא ליה, מ"מ לענין שבת לא הוה הנחה משום שבמשכן לא הצניעו חפצים בענין זה ע"ש. והכא נמי דכוותיה.

וראייה ברורה לזה משבת מ"ג ע"ב מת המוטל בחמה באים ב' בני אדם ויושבים בצידו, חם להם מלמטה זה מביא מטה ויושב עליה וזה מביא מטה ויושב עליה, חם להם מלמעלה מביאים מחצלת ופורסין עליהן זה זוקף מטחו

ונשמט והולך וזה זוקף מטחו ונשמט והולך לו ונמצאת מחיצה עשויה מאליה ע"ש. ולכאורה צ"ע הרי עושים אהל ממש במחיצת עצמם, והאהל נטוי על ראשם והם בעצמם המה דפנות. ועוד שאינם מתטלטלים כלל אלא קבועים במקומם. וע"כ משום דלא מצינו במשכן אהל כי האי גוונא שיהיה אדם מאהיל על עצמו, ומכ"ש כשהוא נע ונד הולך ואהלו עמו, וק"ו מאהל ע"ג כלים מכ"ש אדם הנושאו.

ועוד בה שלישיית שאין אהל דאורייתא אלא כשמחיצות מגיעות לארץ כמו שהיה במשכן, וכמו שדקדק רש"י וגם הרי"ף בלשונם גבי טלית כפולה וכמ"ש תוס' שם קל"ח ע"א (ד"ה כסא) ע"ש. ובנב"י שם כתב רבמחיצה טפח סגי לשבת, ואומר אני אין הכי נמי אבל ובלבד שתגיע לארץ אפילו לא יהיה רק גבוה טפח. אבל מחיצה תלויה באויר שאינה עשויה להוסיף עליה כלל ואי אפשר להוסיף ולהמשיכה עד לארץ, זה ודאי איננו אהל דאורייתא כלל. וכן משמע הסכמת פרי מגדים סי' שט"ו באשל אברהם סק"ח.

וכיון שזכינו לדין שאיננו דאורייתא, א"כ ממילא אפילו אסורא דרבנן ליכא, דהרי טלית כפולה אי אית ביה חוטין שריי אפילו לכתחלה והכא נמי קרסים ולולאות הוה כחוטין כמ"ש

אולם מפ' הרי"ו מלוניל שבת עג, א ד"ה הבונה והסותר מוכח דת"ק פליג וקמ"ל כותיה ולא כר' יוסי. ור' מ"ש"כ בהערותי שם. ועי' מל תורה [להגר"מ אריק] שבת עד, ב מה שהעיר על רבינו כאן.

ב. האחרונים העירו דהכבלי ערובין נה, ב לא ס"ל כהירושלמי דאיתא התם א"ל רבא דגלי מדבר קאמר, כיון דכתיב בתו עפ"י ה' יחנו וגו' כמאן דקביע להו דמי. ר' פתח הרביר א"ר"ה סי' שט"ו, בעל פרדס רמונים על הל גרה בספרו גליוני קדש עמ' קיט ובתוספת ירושלים סי' שיג. ועי' אוהל אברהם סי' ו. ועי' א"ש ה"ל שבת פ"י ה"י"ב ומל תורה [להגר"מ אריק] שבת סד, ב.

ג. עיין שביחת השבת דיני מלאכה שאינה לקיום אות א. ובגליוני קדש [לבעל פרדס רמונים על הל' נדה]: כ"ו תמוה מאד רמה ענין דך דאמרינן ובמקומו דמי לומר דקבוע הוי, ולכאורה דך ב' סברות חלוקות, ויותר הו"ל להביא מ"ש בעירובין ג"ה ב' כיון דכתיב עפ"י ד' כ' כמאן דקביע דמי כו'. אמנם מה יושענו זה והיסוד הוא יסוד נופל שכתב דלענין שבת לא הוי מלאכה כ"א דהוי במשכן והא ליחא דהאבות בעי' שהי' במשכן, אבל התולדות לא בעי' שיהי' וכמ"ש תוספות ריש שבת ב' א' ד"ה פשט והרי אמרו בד' צ"ה א' מגבן חייב משום בונה וכ"פ הר"מ, ותרי הוא בנין המיטלטל ממקום למקום גם אינו לעולם וכהנה רבות. וכן אהל קבוע אינו רק משום חולדת בונה כמ"ש הר"מ. והוה כל עיקר דברי הנו"ב להוכיח דלדעת הר"ף הוי אהל קבוע כל שיש בנו טפח ע"ש. [ועי' ח' חת"ס ביצה יב, א מה שהעיר על הפנ"ל שם דמנ"ל דשרי פריסת אהל ע"מ למתור].

ד. ראה בתוספת ירושלים ובתהלה לדוד אור"ח סי' שטו, דהנוב"י מיירי באהל, ומת שהכיא תחת"ם ממשכן חתם מיירי בדפנות, והתם גם הנוב"י מודה דבעינן עשוי להתקיים, דאוהל כל שיש בנו טפח חשוב אהל אף שאינו עשוי להתקיים. ועי' שו"ת שו"מ מהדו"ג ח"ב סי' מב ומהדורה ד ח"ג סי' כה. ה. בחי' סגויות שם (מ, א) נוסף: ומפי הו"ל בנין בהמ"ק יוכיח שאינו הוהה אפי' ז"מ כמבואר בשבועות (טו, ב) ובמשכן דקדושת שעה דחה אפילו שבת שהרי כל ז' ימי מילואים היה מעמידו ומפרקו ג' פעמים בכל יום, ועי' רמב"ן פ' צו, ואפילו שבת שבתוך ימי מילואים והרי דמשכן דחה שבת נפי ממקדש, והכא נמי מנ"ל למילף אכילת ית"כ, אלא הש"ס לא אמר הכי היינו משום דס"ל רוקא העמרת הקשרים במסעות הוה בנין עולם משום דכתיב ע"פ ה' יתנו אבל פירוק והעמדה לא דהוה לשעה, עכ"ל. ועי' גליוני הש"ס מו"ק שם.

ו. ראה בשו"ת שו"מ שם מה שהעיר על החת"ס כאן מכ"מ ט, ב. ועי' ח' חת"ס גיטין חרנ"ג דף ח ע"ב מדה"ס.

ז. ר' מ"ש"כ ע"ז בתהלה לדוד סי' שמו סקמ"ז.

ח. ר' חיי אדם ריש כלל מב ומשנ"ב סי' שמו (יג) שנחלקו אם באהל קבוע בעינן שיעשה גם המחיצות בשבת.

נב"י בעצמו"ס. ו ומתוקן מעיקרא דמקיל ביה הרי' שעשוי מעיקרא שאפילו מדרבנן

שלום להרב המו נ"י אבדק"ק ש"י לנחיצת מוכ"ד חכם שקורים (שפאנ חלקים וכשהחל הרבה יותר מטפ' בשבת ולהוי רק כיון דדרכו בכך

הנה מקום הספ שט"ו בשו מג"א בקיצור ש דמחצלת פרוסה שאמרו חוץ מן העיגול לא מק דוקא חוזר הע דופן הנ"ל ש בעירובין ק"ב

מ. בגליוני קדש: דג גם מ"ש"כ מכילו י. בחי' סגויות שם: שבכיתו היה עש סותרים אותו נשאו מכתם לדוד (להר' ובשעת ההגהה הג זצ"ל הורוין אב"ד שליט"א בספרו הו בידים אינו אהל. ו ביה ואכ"מ. ומסיק משום עובדא דהוי גדר לעם כולו ולד הרימב"א בבואור :

א. עירובין קב, א ב. צ"ל אף העיגול

חתם

תשובה עג

סופר

קעג

נב"י בעצמו. ועוד הכא עדיף טפי שעשוי ומתוקן מעיקרא לכך והוה כמו כילת חתנים דמקיל ביה הרי"ף ורמב"ם (פכ"ב ה"ל) משום שעשוי מעיקרא לכך. וע"כ קרוב לומר שאפילו מדרבנן שרי. וא"כ לכל הפחות מותר

לפותחם ע"י גוי ואין להרעיש העולם בשביל זה.
הנלע"ד כתבתי פה פ"ב יום ב' תענית אסתר תקע"ג לפ"ק.

משה"ק סופר

תשובה עג

[העמדת מחיצה בשבת]

שלום להרב המופלא הותיק כבוד מו"ה גדליה נ"י אבדק"ק ש"ד יע"א.
לנחיצת מוכ"ד אקצר באמרי. שאלתו שאלת חכם בענין העמדת המחיצה בשבת שקורים (שפאנישע וואנד) שעשויה מכמה חלקים וכשהחלקים נכפלים זע"ז מ"מ נשאר הרבה יותר מטפח, אם זה השיור סגי לפתחו כלו בשבת ולהוי רק כמוסיף על אוהל עראי או לא כיון דדרכו בכך צריך לפתוח מע"ש עכ"פ חלק אחד מהכפלים.
הנה מקום הספק בזה הוא מ"מ"ש ב"י אר"ח סי' שט"ו בשם הריטב"א בשם התוס' והביאו מג"א בקיצור שם סק"ה במ"ש שם בש"ע (סעי ב) דמחצלת פרוסה טפח מותר להוסיף עליה וטפח שאמרו חוץ מן הכריכה, כ' מג"א וז"ל דחורב העיגול לא מיקרי אהל עכ"ל. א"כ לכאורה י"ל דוקא חורב העיגול, אבל דברי שטח"י כשטח דופן הנ"ל שפיר מקרי אהל. והרי לרש"י בעירובין ק"ב ע"א לפי הבנת תוס' דמייתת

ריטב"א ס"ל אפילו במעגל שייך אהל, מכ"ש בדופן שטח"י דאפילו התוס' מודים.
ואולם נראה לכאורה דלאו הכי הוא, דאי ס"ד דדינא קאמרי תוס' דעיגול לאו אהל הוא באופן שנאמר דשטח הוא אהל, קשיא תרתני, חדא מהיכא תיתי לומר כן, אם העיקור רוחב טפח בעיגולי למה לא יחשב אהל להוסיף עליו. ובאמת מ"מ"ש ט"ז שם סק"ג דלהחמיר יש ליוזר כרש"י דגם עגול חשיב אהל, משמע דלהתוס' אפילו להחמיר לא חשיב אהל אלא דיש לזוהר כרש"י. והדבר תמוה בעיני מהיכא תיתי לחלק בין עיגול לשטח כיון שרוחבו טפח. ואולי מיירי באין בהקיפו טפח אלא ברחבו ופליגי רש"י ותוס' אי אזלינן בתר רחבו או בתר הקיפו, וע"ז כ' ט"ז דיש להחמיר כרש"י אעפ"י שאין בהקיפו טפח. ע"י משנה וי"ז פ"ב דאהלות ושם רפ"ו. וכן לענין קורה דמבוי בעירובין במתני' י"ג ע"ב. וה"ה לענין אהל דשבת דחר דינא אית להו כדמשמע בשבת (יו"ד) [ח] ע"א עיין שם ודווקא.

ג. בלוינו קדש: דברי שגגה הם דחו כל עיקר דברי הנו"כ דחוט לא מהני כ"א כאין בננו טפח ע"ש. וכ"ה במ"א סי' שט"ו מק"ב. גם מש"כ מכלת חתנים תמוה דבהרי"א מבואר בשו"ע סי"א דבע"י שלא יהא בננו טפח כו'.
י. בח"י סוגיות שם: ושוב העידו לפני מתלמידי אשר עמדו ושמשו לפני הגאון מהר"ז כ"ץ זצ"ל שהיה אב"ד בק"ק פיורדא שהפרסאל שבביתו היה עשוי למעלה כרוחב טפח בראש חג בנין קבוע שלא היה מתנווד כלל ע"י הקרסים ולולאות, באופן שכשהיו סותרים אותו נשאר לעולם אותו עיגול טפח ושוב כשפותחין הוי רק מוסיף על אהל ארעי, וכן הוא ומחיות טוב. אולם בשו"ת מכתם לדוד (להר"ד פרדו בעל החס"ד לחוספתא) או"ח סי' א אוסר ממריה ביו"ט בין שנפתחה בעיו"ט ובין שנפתחה ע"י גוי. ובשעת התגהת הניעני ספר נדמ"ה מכת"י עובר אורח להתאון האדר"ת זצ"ל (יו"ל ע"י "מכון המאור") ובס' צו מונבא מהגרא"מ זצ"ל הורוץ אב"ד פינסק שעשה מעשה ביו"ט ונשא ממריה שנפתחה מערב יו"ט, וחר בו מזה כיון שלענו עליו. והגרי"י פישר שליט"א בספרו החדש אבן ישראל ח"ט עמ' פב כתב על המשנ"ב סי' שט"ו סעי' ה, שלדעתו אהל אשר הארם צריך להחזיקו בידים אינו אהל. ובמכתם לדוד שם בסוף התשובה ר"ל סברא זו ודראה מדברי הרמב"ם בהל' שבת פכ"ב הל' ל"ב ויש להאריך בזה ואכ"מ. ומסיק לבסוף דשרי ע"י גוי במקום פסידא או צערא דגופא משום דהוי שבות דשבות. ובחזו"א או"ח סי' נב סק"ו אוסר משום עובדא דחול וגורם פרצה, והרי הדבר מסור לחכמים לגדור גדר במקום הפרצה, וזה יוזר חמור מאיסור פרטי ליחיד, כי זה גדר לעם כולו ולדורות. וע"י ר"י מלוניל [הוצאת גנוי ראשונים] שבת קלח, א ובהע' שם שגורן זה תלוי במחלוקת הר"י מלוניל וחי' הריטב"א כביאר פרש"י שם.

תשובה עג

- א. עירובין קב, א ר"ה זל. וע"י רמב"ם הל' שבת פכ"ב הכ"ו.
- ב. צ"ל אף העיגול ר' להלן הע' ד מתשובת מהריק"ש. וכן יש להגיה גם בב"י שם.

במה מדליקין פרק שני שבת

לא: עין כשפס נר מצוה

ראשית קראתי אתכם. לאש כיצד ידענו ויכנה נרשם ויכנ...

נר מצוה... שבת... ארבעה עשר... וכו'...

יראת שמים דומה. לפתחם חילוטם שדרך להם נמקום לפעמים כך...

והיא שמים דומה לגובר ששמו לו שפחתות הפנימיות ומפחתות הרצונות...

והיא שמים דומה לגובר ששמו לו שפחתות הפנימיות ומפחתות הרצונות...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

התורה והמצוות... בראשית... שם הוא המדבר עמה להקדמה...

בעי קבע, (ד) שיעור הזמן להתקיים שיחשב קבע.

→ הנה איתא בגמרא (שנת קל"ח ע"א) טלית כפולה לא יעשה ואם עשה פטור אבל אסור, היה כרוך עליה חוט או משיחה מותר לנטותו לכתחלה ע"כ. ופי' הר"ף וז"ל פירוש כגון טלית כפולה שקושרה בין שני כתלים, והיא משולשלת [מב' הצדדים] ומגעת עד לארץ (והרי איכא גג ומחיצות), ונכנס בין שתי קצותיה וישן תחתיה בצל, ואין בגגה טפח וכו', ולפיכך אינו אהל קבע אלא אהל עראי הוא וכו', ולפיכך פטור אבל אסור, ואם היו חוטיין מאתמול ונטה אותם היום מותר ע"כ. והרא"ש (שס פ"כ סי' ז') הקשה על דבריו ע"ש, ומפרש דמיירי ביש בגגה טפח ובהכי דוקא אמרינן פטור אבל אסור, אבל באין בגגה טפח אין עליו שם אהל כלל ומותר לכתחילה ע"ש.

ובאמת לכאורה קשה שיטת הר"ף דמחייב חטאת באיכא בגגה טפח, הא אוהל עראי לא חשיב אלא בנין דרבנן (שס קכ"ה ע"ג, ע"י לעיל אומ' ז'), ומשום הכי מותר להוסיף על אהל עראי כשכבר עשה אהל טפח מערב שבת (שס וע"י שו"ע המניח סי' שט"ו ס"ג), ואמאי כתב הר"ף דחייב איכא בפריסת טלית שיש בגגה טפח.

→ **והגודע** ביהודה (מניינא אר"ס סי' ל') כתב ליישב שיטת הר"ף, ולחלק יצא דהא דאמרינן דאהל עראי לא הוי אלא איסור דרבנן, היינו היכי דכבר נעשית כל המחיצות מערב שבת ורק פורס אוהל עליה בשבת, דכיון דהמחיצות כבר נעשית מערב שבת לא חשיבי עשייתו רק אהל עראי. אבל בהך טלית כפולה

היה קבועים במישור על גבי קרקע הוי כקרקע עיי"ש. ולכאורה כוונתו כיון דהאדנים היה סדורין זה אצל זה כדי שיתאמתו הקרשים אהרדי, וכדי שיתיישבו בטוב ובמישור על גבי הקרקע הצריכו לצדודי בעפר(ב), וא"כ הוי ליה האדנים כמחוכרים לקרקע, וכמו שנתבאר לעיל (אומ' א') במצדד אבן לענין חתאי, דאם איכא צדודי בעפר חשיבי מחוכר לקרקע, ומשום הכי הוה האדנים גופיה כקרקע. כן נראה לכאורה לבאר כוונת האור שמח הנ"ל. ומדברי מרן החתם סופר בחידושו (שנת ק"ו) נראה דמפרש כוונת הירושלמי במאי שמתרין האדנים נחשב כקרקע, דהיינו כיון דהיה על פי ה' להיות שם חנייתם (ע"ש צירושלמי, ולקמן אומ' י"ג), משום הכי נחשב כקרקע ע"ש.

ורב"ר הפירושים יש לעיין מה דאמר הירושלמי דבנין במשכן היה שהיו נותנים קרשים על גבי האדנים וכנ"ל, הא לכאורה בנתינת אדנים על גבי קרקע כבר איכא מלאכת בונה, וכמו דאמרינן בתתאי דאיכא בונה וכנ"ל (שס), ואמאי נקיט נתינת קרשים על גבי אדנים דוקא. ובאמת צריך לעיין גם כן אמאי לא קאמר דבונה במשכן היה במה שהיו מחברם על ידי בריחי כל הקרשים זה לזה, וכמו שכתבנו (אומ' ג') דכל חיבור זה לזה הוי בונה ויש ליישב.

בנין לשעה

(א) **ונבוא** לבאר מחלוקת האחרונים בדין בנין לשעה אם חשיב בנין, (ב) באיזה בנין לשעה נחלקו הפוסקים, (ג) באיזה אופן כולי עלמא מודי דלא חשיב בנין אלא כשהוא קבע, (א) וכן באיזה ענין כולי עלמא מודי דלא

(ב) צריך ציבור קלמ' דהא משמע דגוזה המשכן מנחמן היה גם כן עשר אמות, ואם היה לדודי נמנע מגוזה עשר.

ואר בתשובת ין מטו) ודלא :ה אומ' כ"ט)] שלג] אסור וע"י בשיירי וי"ט) הגהת רי בית יוסף יילו נתקשרו :צה עיי"ש].

זונה על גבי ובא . דבריו בירושלמי א התם, מה שים על גבי הדא אמרה ינים כקרקע כ כדחייית בנין על גבי ראל (כללמ ייו דאדנים יבריו צ"ע יין קרשים הוא, אלא ואדנים היו ולמי לומר י דאין הכי ו"כ דקארי

Te

ולמי מאי מ"י, ומאי בלים דלא ד מחוברין הרמב"ם דהאדנים

ספ"ו מלאכות - ג
ברב"ז ל ת"ת דאין גוטמאן א"כ. ב

אהל עראי, אלא כשהוא בענין שאין דרך כלל לקבעו כך עכ"ד. ומשום הכי לא התיר הרי"ף באהל שאין בגגה טפח אלא ע"י היכר חוט או משיחה, אף באינו עשויה לזמן מרובה.

היוצא מהנ"ל דשיטת הנודע ביהודה דדווקא בעושה הגג בלחוד כשבת, בזה אם אינו לזמן מרובה חשיב אהל עראי ולא מחייב עלה, אבל בעושה גג עם מחיצות כשבת אפילו אינו על דעת שיתקיים אלא לשעה חייב, ואפילו באם לא עשה אלא ב' מחיצות כשבת [ומיהו משמע מדבריו דבעינן דהאהל יהא עשוי מד' מחיצות, רק אפילו כבר עשוי מערב שבת ב' מחיצות ועושה בשבת עוד ב' עם הגג גם כן חייב ע"ש]. ונראה פשוט דלדברי הנודע ביהודה בעושה מחיצות לבד גם כן ליכא חיוב, כי אם כשעשוי המחיצה להתקיים זמן מרובה, דלא יהא מחיצה חמיר יותר מגג בלא מחיצות דליכא איסור תורה כי אם כשעושה להתקיים לזמן מרובה כמו כן במחיצות בלבד. ורק בעושה תרווייהו המחיצות עם הגג, בזה ס"ל להרי"ף דאפילו אינו עשוי לזמן מרובה רק עשוי לסתרו ביומו חייב, וא"כ אף אם כבר פרוס מערב שבת טפח, אסור להוסיף עליו לפרוס עוד חלק גג ומחיצה, כיון דחשיב אהל מדאורייתא. ועי' תהלה לדוד (שס ס"ק ט"ז).

וע"ז פי זה העלה הנודע ביהודה לאסור את הפארסאל (שירע"ס) הנושאים לגשמים, אף דעשוי לסותרו ביומו, מ"מ כיון דעושה אוהל גג עם מחיצות התלויים סביבו בשבת, הרי לפי דברי הרי"ף לא מיקרי אהל עראי א"כ איכא חשש חיוב חטאת ע"ש. ועוד העלה בסוף התשובה בהך דינא דאיתא ברמ"א (סי' מרכ"ז ס"ג), דמותר לפתוח ולנעול גג שעל הסוכה דהוי כמו דלת על צידיו (עי' לעיל אות מ'), דמיירי דוקא בעושה רק גג בלבד אבל אם

היו מקודם רק ב' כתלים וע"י שפירש טליתו והיא משולשלת למטה ניתוסף עוד ב' דפנות, דהיינו אם היו הכתלים מזרח ומערב הטלית משולשלת למטה לצפון ולדרום, וגם הגג רחב טפח, נמצא שעושה אוהל עם המחיצות בפריסת הטלית, בזה קאמר הרי"ף שאם הוא רחב טפח חשיב קבע ויש בו חיוב חטאת, דכל שעושה מחיצות עם גג טפח כשבת אפילו לזמן חייב חטאת, ובאין הגג רחב טפח שם אהל עראי עליו, ואסור עכ"פ מדרבנן.

אבר הפמ"ג (שס מ"ז ס"ק מ') והשו"ע התניא (שס סעיף י"ז) ביארו שיטת הרי"ף באופן אחר, דמיירי בעושה אוהל להתקיים זמן רב, משום הכי באית בגגה טפח חייב דהוי אוהל קבוע, ובפחות מטפח אף דליכא עלה שם אוהל אכתי איסורא דרבנן איכא, והפמ"ג משווה בזה שיטת הרי"ף והרא"ש, דהרא"ש מיירי מטלית כפולה דלא נעשית לזמן מרובה, ומשום הכי ס"ל דאף ברחב טפח לא הוי אלא איסור דרבנן וסגי בהיכר חוט או משיחה מערב שבת, והרי"ף מיירי בדבר הנעשית לזמן רב משום הכי אינו מועיל חוט או משיחה אלא באינו רחב טפח ע"ש, אבל ברחב טפח הוי חיוב חטאת.

ומיהו בהא וודאי איכא פלוגתא בין הרי"ף להרא"ש, דדעת הרא"ש אם אין בגגה טפח מותר לכתחילה, אבל להרי"ף אף אם אין בגגה טפח וכו', ואפילו אם אינו אהל קבוע מיתסר מדרבנן. ובשו"ע התניא (שס) כתב לכאור טעמו של הרי"ף וז"ל ואף אם טלית (כפולה) זו אין עשויה להתקיים כגון שדעתו לפורקה, אף על פי כן כיון שהיא נטויה (ר"ל פריסה) כדרך נטיית אהל קבוע לא הקילו חכמים, שמא ימלך עליה שתהא קבועה כך וכו', ונמצא שהוסיף אוהל קבוע ולא הקילו להוסיף על

נותנים קרשים ע"ג אדנים, [ופריך] ולא לשעה היתה, א"ר יוסי כיון שהיו חונים ונוסעים על פי הדיבור כמי שהיא לעולם, א"ר יוסי ב"ר בון מכיון שהבטיחין הקב"ה שהוא מכניסן לארץ כמי שהוא לשעה, הדא אמרה בנין לשעה בנין וכו' (א). ועל פי זה העלה החתם סופר כיון דבגמרא דידן (שנת ל"א ע"ג) מסקינן דמשכן חשיב סותר על מנת לבנות במקומו, משום דהיה חונים על פי ה' (ב), חזינן דנקטינן כסברת המאן דאמר שהיו נוסעים על פי ה', ולדבריו חשיב בנין המשכן בנין לעולם, ובנין לשעה אינו בנין. והוסיף עוד דחזינן מדברי הירושלמי דמלאכת בונה לשעה תלוי בבנין המשכן היה בנין לשעה או לא, משום דלא מחייב בבנין אלא אם הוי דומיא דמשכן, וא"כ הוא הדין נמי בעינן דומיא דמשכן שיהא מחיצות מגיעות עד

עושה גג עם מחיצות בשבת אפשר דלא מהני אף אם יהיה מחובר בציר אל הבנין מערב שבת ואסור לפתחו או לנועלו בשבת, דלא גרע ממוסיף על האהל עראי, ושוב כתב הנודע ביהודה ליישב דברי הרמ"א באופן אחר דכל שמחובר אל בנין העומד אף בפורס בשבת גג עם מחיצות מותר אפילו לשיטת הרי"ף, [ועי' להלן (אות י"ז)] מה שנפקא מינה לדינא בפתיחת הגג הנקרא אוניאינג בלע"ז.

אבל בשו"ת מרן החתם סופר (אות ס' ע"ג) חולק על דברי נודע ביהודה, במה שכתב דיש חשש חיוב חטאת בפארסא"ל, והביא דברי ירושלמי (שנת פ"ו הל' ג', ג"ז ע"ג) דפליגי שם אם בנין לשעה הוי בנין או לא, והכי איתא שם, מה בנין היה במשכן, שהיו

(ג) עי' חידושי תורה (תשט"ו), למרן רבינו זוק"ל, פ"ר עקב ליל שצ"ק) שכתב לפרש פלוגתא האמוראים הנ"ל, אם בנין המשכן מיקרי בנין לשעה משום שהבטיחין להכניס לארץ, על פי מש"כ הרשב"ם (עה"ת, פ"ר ואמתין ז' ט') וחז"ל כי אם לא חשמו מנחתו לא חירשו את הארץ, ואף על פי שכבר הבטיחין על כך, מ"מ הוא שומר וממתין לקיים מה שהבטיחין עד אלף דור לאותו הדור שיהיו אהביו ושומרי מנחתו עש"ב (ועי' גרא"ד על מס' עידות (פ"ג מ"ט) מוצא במיו"ט שם), ועכ"פ זה המ"ד דסובר דבנין המשכן מיקרי בנין לעולם, ס"ל דהרשב"ם וא"כ אף על פי שהבטיחין להכניס לארץ, מ"מ כיון דאפשר שימתין עד אלף דור וגם במדבר היו יכולין להמתין וע"כ לא מיקרי בנין לשעה, אבל מ"ד דמיקרי בנין לשעה לא ס"ל כצ"כ הרשב"ם הנ"ל, ומשום הכי כיון שהבטיחין להכניס לארץ בנין לשעה מיקרי.

(ד) ועי' נספח ערבי נחל (עה"ת פ' שלח דף י"ח ע"ג ד"ה ונבאר) שכתב ציבור נפלא צה"ל דאמרינן דהוי כקוטר על מנת לבנות ותוכ"ד נפל לי צדעתי ציבור דצריהם צלמחה של תורה בע"ה, והוא, על פי דברי הזהר וכתבי האר"י ז"ל, שהקשו הלא נודע שאיסור קדשים בתוך עבוד כי אין מקום להקריב קרבן אם לא צבית המקדש שעומד בארץ ישראל, אבל חוץ לארץ אינו סובל קדושת הקרבת הקרבן, ואם כן איך בכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר נחון לארץ הקריבו קרבנות אבל המשכן, ומירא, שכמו שמיני (חולין ל"א ע"ב) ציעקב קיפל הקב"ה את כל ארץ ישראל והניחו מתחיל, כך היה הענין בזה שמעת לאחס מארץ מצרים בכל מקום שהיה חנייתם היה שם כל עשר קדושות של ארץ ישראל והיו שורים במחנה לוייה ומקום המשכן היה ממש מקום המקדש. וכל הקדושה שמקומה לשרות במקום צית המקדש, היה שם במקום שהוקם המשכן, ולכן הקריבו שם קרבנות, ולא זו בלבד שבמקום חנייתם היה שם כל קדושת ארץ ישראל, אלא גם צעת נסעם נסע עמהם כל הקדושה של ארץ ישראל, יעו"ש: והנה ליכא מידי דלא רמיא צאורייתא, והיכן רמזו דבר זה. אלא דנודע שהקדושה השוכן והמשגיח בארץ ישראל הוא מדת מלכות, ומדה זו נקראת פה וכו', והיא הנקראת פי ה'. ולפי זה דברי הזהר מפורשים במקרא, דקאמר על פי ה' יתנו, ר"ל שחנייתם היה על מקום הנקרא פי ה', ולא זו בלבד צעת חנייתם אלא שגם ועל פי ה' יסעו שהמקע שלהם היה ג"כ על המדה הנקרא פי ה', והשתא שפיר קאמר הש"ס הואיל דכתיב על פי ה' יתנו כו' הוה ליה קוטר על מנת לבנות במקומו, דהא צלמותו המקום שסמרו צלמותו מקום עצמו צנו, שסמרו בארץ ישראל וצנו בארץ ישראל, וזה ברור ואמת בעו"ה עכ"ל.

ן שאין דרך כלל לא התיר הרי"ף ג"י היכר חוט או לזמן מרובה.

ביהודה דרווקא בשבת, בזה אם עראי ולא מחייב וזת בשבת אפילו א לשעה חייב, מחיצות בשבת ון דהאהל יהא כבר עשוי מערב ו עוד ב' עם הגג ו דלדברי הנודע ו כן ליכא חיוב, ויים זמן מרובה, וגג בלא מחיצות ועושה להתקיים וזת בלבד. ורק ו הגג, בזה ס"ל וזמן מרובה רק ו"כ אף אם כבר ו להוסיף עליו ויון דחשיב אהל (שם ס"ק ט"ו).

ודה לאסור את שאים לגשמים, מ כיון דעושה ו סביבו בשבת, אהל עראי א"כ ש. ועוד העלה תא ברמ"א (סי' לנעול גג שעל יו' עי' לעיל אות בלבד אבל אם

לארץ, וגם שלא יהיה האוהל מתטלטל ממקום למקום ע"י האדם הנושאו, דבלאו הכי אינו דומיא למשכן, ואין לדמות מלאכת אוהל בשבת לענין דיני אוהל זרוק של דיני טומאה, דבמלאכת שבת בעי דומיא דמשכן א"כ אי אפשר לחייב משום בונה כפריסת הפארסאל (שירע"ס) עכתו"ד.

ולדברי החתם סופר צריך לפרש בשיטת הרי"ף הנ"ל דבטלית כפולה חייב חטאת, כדברי הפמ"ג והשו"ע התניא דמיירי בנעשית לזמן מרובה. דהא לית ליה מה שחידש הנודע ביהודה דשאני בעושה גג ומחיצות בשבת דמחייב אף באינו עשוי לזמן מרובה, שהרי בנין לשעה הוא, וס"ל דאינו בנין מן התורה.

וצריך לדעת דודאי אף להחתם סופר דס"ל דקיי"ל בנין לשעה לא הוי בנין, היינו דוקא שיחשב בנין דאורייתא אבל מדרבנן ודאי אסור. וכמבואר בשו"ע (ע"ט ס"י-י"א) בטלית כפולה ובכילת חתנים, באיזה היכר העשוי מערב שבת התירו חזו"ל עשיית אוהל עראי בשבת, הרי דכלא היכר העשוי מערב שבת ודאי אסור עשיית אוהל בשבת, אף באינו רק אהל עראי והיינו דלא עשוי להתקיים אלא לזמן מועט, ולקמן בדברינו (אות ט"ו) יתבאר דמוכח מדברי תרומת הדשן (מ"א ס"י ק"ה) מובא בשו"ע (ס"י ש"ז סעיף י') דאף אם אינו עשוי לקיום כלל, אסור מדרבנן בנין ועשיית אוהל וסתירתו.

גדר בנין לזמן

יד) נתבאר דעת החתם סופר דבנין לשעה לא מיקרי בנין מן התורה. ויש לעי' מה גדרו של לשעה ולזמן, ומה נקרא להתקיים. והנה לענין מלאכת קשר דקיי"ל דלא מחייב אלא בקשר של קיימא (ס"י ש"ו ס"א), מצינו פלוגתא בפוסקים בגדרו ומובא ביתה יוסף (ע"ט) אם ביותר משבוע אחד חשיב להתקיים, או יותר משנה ע"ש, ועי' בדברינו (מלאכת קשר אות ה') שהבאנו דברי הטו"ז (ע"ט ס"ק א') שחולק על הבית יוסף וס"ל דוקא בשקושר ואינו קוצב כלל זמן בדעתו להתירו, אבל בקוצב איזה זמן להתירו תו לא חשיב קיימא לחייב עליו מן התורה, דשבוע וחודש לא כתיב בקרא, וכן נקטי האחרונים לדינא ע"ש. ולכאורה מסתבר דהוא הדין נמי בזה דלא חשיב בנין להתקיים אלא אם כן אינו קוצב לה זמן כלל, עד מתי שיתקיים כמו לענין קשר של קיימא.

אבל מדברי הפמ"ג (ס"י שט"ו א"א ס"ק א') במה שדן לענין הנחת סכך על גבי

ובגדולי אחרונים [ע"י בשו"ת מחנה חיים (מ"ג אור"ח ס"י כ"ג), ובספה"ק ויואל משה (מאמר א' אות ס"ד) ע"ש] פלפלו בדברי מרן החתם סופר מה דדימה המחלוקת שנחלקו בירושלמי בדין בנין לשעה, למה דאיתא בגמרא דידן לענין סותר על מנת לבנות במקומו, דטובא יש לחלק בינייהו. דמה שאמרו בגמרא דידן דכיון דנסיעתם היה על פי ה' חשיב כאלו הבנין הוא במקום הסתירה והוי סותר על מנת לבנות במקומו, היינו טעמא כמו שכתב שם רבינו חננאל, דכיון דיתכן שיאמר להם הקב"ה דבמקום שסותרן את המשכן יחזור ויבנהו, א"כ בשעה שסותר הוה סותר על מנת לבנות במקומו. ובזה אפשר דמודה אף מאן דס"ל בירושלמי דבנין לשעה היה, שהרי אינו חולק על הך סברא דעל פי ה' היו נוסעים, רק ס"ל דאף על פי כן כיון דהבטיחם הקב"ה שיכניסם לארץ, בעל כרחך לא חשיב בנין קבוע לעולם, ועל זה הסברא מאן יימר דלא ס"ל כן בגמרא דידן, ודברי החתם סופר צריך יישוב, (ועי' עוד מלאכת קשר אות ז').

סוכה (עי' לעי' מיקרי קבע מחמרינן דיוו התפארת יש לדינא, דיותר דבריהם צ"ע לענין קושר ו להתירו, ומע הסברא גופיו דלא חשיבי כד' **ולכאורה** י המשכן חש הקב"ה שיכנ כי אם לאחר על פי כן מיי זמן בדעתו י בפני משה הירושלמי ד דוקא קודם דיכניסין לא ע"ש. וא"כ הנ"ל, ושפיו רק אחר זמן **טו) ועי' עו** שו קשר שדרך שחישב כד' ע"ש באורן בונה כל נ שחושב בד מרן החתם תורה, דדוק

ולבנותו הוא דלא מחייב בבנין לשעה, אבל אם בונה בנין גמור כגון חיבור לבינים ע"י טיט, בזה אפילו חישב בעת בנייתו דיסתרונו אחר הבניה לא חשיב בנין לשעה, דבטלה דעתו אצל כל אדם דבנין כזה דרך להתקיים ימים רבים.

ונראה עוד דיש לומר דאף לדעת החולקים שם במלאכת קושר על יסוד זה (עי' סס נדננינו). וסברי דהכל תלוי בדעת האדם הקושר, ולעולם אינו חייב אלא כשדעתו של הקושר להיות קשור לעולם עיי"ש. יש לומר דלענין מלאכת בונה בנין גמור בחומר ובלבינים לכולי עלמא לא תליא בדעתו ובמחשבתו כיון דדרך בני אדם לבנותו על דעת שיתקיים, ושם בונה עלה אף דדעתו לסתרו אח"כ דלאו בנין לשעה מקרי. דשאני עשיית קשר שרגילין בני אדם שלא להתירן דעשויה כמו הנהו קשרים דקושרים על דעת להתירו, בין בחבל או ברצועות, רק באופן עשיית הקשר כגון ברצען וכדומה דרכן של בני אדם שלא להתירו, משום הכי שפיר איכא למימר דלעולם תלוי בדעת הקושר, ואם דעתו להתיר הקשר אף דאין דרך בני אדם להתירו לא בטלה דעת קושר אם דעתו להתירו, כיון שאין חילוק בצורת הקשר. אבל במלאכת בונה דיש חילוק בצורת ואופן עשייתה, והיינו כגון בנין אבנים בטיט לעולם דרכו לעשות לקיימא, לא מסתבר לומר דיועיל דעתו שלא להתקיים, כיון דבונה כי האי גוונא לעולם אין דרכו לעשות לשעה, א"כ נראה דלכולי עלמא לא יועיל דעתו של הבונה לסתרו וחשיב בנין קבוע. וכן מורה ובא לשונו של מרן החתם סופר, וז"ל ופי' בנין לשעה שהוא עשויה מתחלה לבנותו ולסתרו כל שעה, כמו שהיה במשכן עשויה וכו' עכ"ל. חזינן להדיא דגדר בנין לשעה הנידון רק אם עשוי מתחלה בצורה כזה שעשויה לפרקו

סוכה (עי' לעיל אות ג'), מצדד דיותר מלז' ימים מיקרי קבע עיי"ש. חזינן דס"ל דבבנין מחמירין דיותר מז' ימים מקרי קבע, וכן כתב התפארת ישראל (כללת הסנה מלאכת בונה) לדינא, דיותר מז' ימים מקרי בנין קבע. ובאמת דבריהם צ"ע דהלא אותו הסברא שכתב הטור"ז לענין קושר דאינו חייב כל שקוצב זמן בדעתו להתירו, ומשום דלא מצינו זמן בקרא, זה הסברא גופיה שייך גם כן לענין בנין לשעה, דלא חשיבי בנין להתקיים באופן דקוצב בדעתו לסותרו באיזה זמן.

ולכאורה יש להוכיח כן נמי מדברי הירושלמי גופיה, דקאמר דבנין המשכן חשיב בנין לשעה כיון שהבטיח הקב"ה שיכניסן לארץ, והלא לא נכנסו ישראל כי אם לאחר ארבעים שנה שהיו במדבר, ואף על פי כן מיקרי בנין לשעה, אלמא דכל שקוצב זמן בדעתו לסתור לא מקרי קבוע. אבל ראיתי בפני משה שם (גי' ע"ג), דמפרש דברי הירושלמי דמקשינן דמשכן הוי בנין לשעה, זה דוקא קודם הטא מרגלים, שהבטיחן הקב"ה דיכניסן לארץ תיכף אלמלא חטאו במרגלים ע"ש. וא"כ ליכא ראיא מירושלמי לדברינו הנ"ל, ושפיר יש לומר כל שאין בדעתו לסתרו רק אחר זמן קצוב שפיר חשיבי בנין להתקיים.

בנין שדרכו להתקיים

(טו) ועי' עוד בדברינו לעיל (מלאכת קושר אות ז') שכתבנו דדעת רוב הפוסקים דבקושר קשר שדרך כל העולם שיתקיים לעולם, אף שחישב בדעתו להתירו חשיב קשר של קיימא ע"ש באורן. ונראה דהוא הדין לענין מלאכת בונה כל בנין דדרך בני אדם שיתקיים אף שחושב בדעתו לסתרו, חייב אפילו לפי שיטת מרן החתם סופר דבנין לשעה לא הוי בנין דבר תורה, דדוקא בדבר שעשוי לכך לפרקו ולחזור

ופר דס"ל בנין, היינו רבנן ודאי (ב) בטלית כר העשוי וזהל עראי ערב שבת באינו רק קיים אלא י"י יתבאר סי' ס"ה) אם אינו ין ועשיית

לשעה לא ויש לעי' להתקיים. לא מחייב (ב), מצינו יתה יוסף להתקיים, מלאכת קושר ע"ס"ק (א) בשקושר תירו, אבל שיב קיימא ש לא כתוב ינא ע"ש. בזה דלא ו קוצב לה ין קשר של

א"ס"ק (א) ד על גבי

ולחזור ולבנותו, ותיקונו מתחלה עשויה לכך, ולא שיהא דעתו לבד לסתרו, דאז לכולי עלמא לא חשיב בנין עראי. L

נפתח הפתח בחיבור גרוע

(טו) כתב בתרומת הדשן (מ"א ס"ה) לענין תנורים שלהם שהיה מטמינים שם החמין וסותמין את פיהם בדף ושורקים אותם בטיט, דמותר לסתור אותה סתימה בשבת כדי להוציא הקדירה מן התנור, ויסוד דבריו על פי מה שכתב רש"י (עיונין ל"ה ע"א ד"ה ונעי סניא) דאף דסתירת גוף הבנין המחובר לקרקע חייב מה"ת, אבל לסתור פתחו ר"ל דלת המחובר לקרקע ועל ידי זה נעשה מקום פתוח ליכא איסור תורה, רק חכמים אסרו וגזרו אטו פתח, ומתוך כך אית לן למימר דדוקא אם נעשו לקיום לזמן מה הוא דאסרו, אבל לא כשנעשה הסתימה לסתרו ביומו עכ"ד. ופסק כן לדינא בשו"ע (ס"י כ"ט ס"ה, וס"י ש"ד ס"ה י').

ולכאורה צ"ע מה שכתב התרומת הדשן דשבירת דלת המחובר ליכא משום סותר, הלא כבר ביארנו לעיל (אומ ד') מדברי הטו"ז והמג"א דלהסיר דלת של לול המחובר לקרקע איכא סתירה מה"ת, באם הדלת היא מחובר ע"י צירים וכדומה כדרך שמחברין דלתות אל הבנין ע"ש. ועל כרחק צ"ל דודאי יודה התרומת הדשן אם נתחבר הדלת להבנין ע"י צירים יש בזה סותר מן התורה, ולא מפני שעושה פתח, רק דאזי הדלת הוא חלק מהבנין עצמו, ומה שמסלק ומסיר הדלת מן הצירים עצמו חשיב סותר חלק מהמחובר אל הבנין, וכמו סותר גוף הבנין המחובר לקרקע. אבל אם החיבור אל הבנין הוא רק ע"י שמחבר דף של עץ עם טיט באופן דלא נעשית חיבור גמור שיתקיים [עץ המחובר עם טיט לתנור אבנים],

בזה ליכא סותר מן התורה, רק מדרבנן ומשום גזירת פתח.

וע"י שו"ת נודע ביהודה (מסד"מ לו"ט ס"י ל"ט) לענין שבירת חותם שנחתם בבית הכנסת ע"י שרי המדינה עבור מס, אם מותר לשברו בשבת משום סתירה, וכתב דדבר פשוט שאסור לשברו בשבת שהרי הוא מחובר לקרקע, ומבואר בשו"ע (ס"י ש"ד סעיף י') בחותמות שבקרקע דאסור לסותרו בשבת ע"ש, ואולם איסורו אינו אלא מדרבנן וכו' עכ"ד. ומשמע דאיסור סתירה מדרבנן איכא בדבר שנתחבר להקרקע בחיבור גרוע, שהרי הך חותמות שבקרקע מיירי בחיבור גרוע, דבחיבור יפה אפילו חותמות בכלים אסור לסתור, כמבואר בשו"ע שם (ס"י) ומבואר להדיא בגמרא (נ"ה ל"א ע"ב) דחילוק יש בין סתירת חותמות [כיסוין] שבכלים ובין חותמות כיסוי שבקרקע, ועל כרחק דהיינו בחיבור גרוע, ובהא מותר בחותמות שבכלים, ובקרקע מיתסר מדרבנן. וכמו כן בנידון דתרומת הדשן דהחיבור ע"י טיט לא הוי חיבור יפה, משום הכי לא הוי אלא סתירה מדרבנן.

ובתרומת הדשן שם הביא מהאור זרוע (מ"ב ס"י ע"ט אות י"ב) וז"ל דלא שייכי סתירה דאורייתא אפילו בקרקע, היכא דאינו עושה אלא פיתחא בעלמא אלא דמיחזי כסותר מדרבנן ע"כ. ואף דמלשון זה משמע דלעשות נקב בבנין המחובר לצורך פתח להוציא או להכניס דרך הפתח לא הוי מה"ת, מ"מ על כרחק צריך לדחוק ולפרש כוונתו, כמו שכתבנו, דהכי קאמר במקום דכבר איכא פתח וחיבר שם דף של עץ וכיוצא בזה דלא נתבטל הפתח הראשון בכך, ומשום דאין דרך לסתום כן פתח הבנין, בזה ליכא איסור סתירה ועשיית פתח מה"ת, אבל אין הכי נמי בדלת שמחובר

ע"י ציהים
מסירו מן ה
דברי תרומ
תרומת הדש
הראשון ע"י
(ס"י)

והנה לע"י
מבט
אף על פי כ
ולבטלו על
דלא מיתסר
להחזיר אם
בגופו ע"ש,
הוי כונה מ
ביש לו תק
באינו עשוי
דאינו מחוב
לא החמירו
והתירו בש
שאין כן א
אלא באופן
אינו עשוי
הכמים (ס"י
הדשן הנ"י
בני
ונשאר
התנור רק
אפילו נעש
היה שייך
היינו מתיר
כלל, וע"י
שביארנו ב